

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 14 JULI 1948

No. 1627

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.*

*Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.*

INHOUD: Blz.

De artikelen van deze week	543
Sommaire, summaries	543
Economische ontwikkelingsmogelijkheden van Oost-Indonesië door <i>R. H. Haentjens</i>	544
Enkele opmerkingen over de Internationale Tarwe-overeenkomst door <i>G. Greidanus</i>	545
Bemoeiingen van de U.N.O. met volkshuisvestingsvraagstukken door <i>Prof. Dr Ir H. G. van Beusekom</i>	548
Geldzuivering in Duitsland (II) door <i>Mrs R. H. M. Worsley</i>	551
Aantekening: Het economisch herstel van Griekenland	552
Internationale notities: Het I.M.F. en de goudprijs	554
Het rijstprobleem	554
Geld- en kapitaalmarkt	555
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Juni 1948 door <i>V. van Rompuy</i>	555
Statistieken: Bankstaten	556
Stand van 's Rijks Kas	557
Enige indexcijfers van de industriële productie in België	557
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	558
Havenbeweging	558
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland	558

DEZER DAGEN

breekbare waar. Te Berlijn kans op scherven. Na de indiening hunner nota's onderbraken de Westelijke bezet-

ters van Duitsland de herstellleveranties aan de Sovjet-Unie, de Russische autoriteiten het autoverkeer met het Westen. De Russen hebben, middels een antwoordnota, het woord nog niet bij de daad gevoegd; er is nog geen openlijke breuk. De kruik is nu echter zo vaak te water gegaan, dat men zich reeds afvraagt, wie van beide partijen zich het ergst de vingers zal bezezen. Voorshands zitten, naar het schijnt, de drie Westelijke geallieerden het duidelijkst in een glazen huis.

Zonder afdoend bindmiddel blijven scherven wat ze zijn. Krammen bleek in Palestina voor Graaf Bernadotte, bemiddelaar in opdracht der Verenigde Naties, voorshands ondoenlijk; na vier weken onderbreking is de strijd hervat. Het woord is thans weer aan de Veiligheidsraad, die reeds vaker met samengestelde breuken bezig is geweest.

Is dit tijdverdrijf voor de Russen in het momenteel enigszins krakende Oost-Europa een nieuwe ervaring, de Franse Regering verricht voor de zoveelste maal halsbrekende toeren. Thans zijn het de ambtenaren, met name van het Departement van Financiën, die een bres trachten te slaan in de loon- en prijspolitiek; in afwachting van een verbeterde salarisschaal hebben zij hun werkzaamheden onderbroken. Zal premier Schuman, bovendien belaagd door verzet tegen de militaire begroting, zijn vaardigheid in het hanteren van de lijmpot ook nu weer demonstreren? Reeds is 31 mld fr. voor salarisverbetering uitgetrokken.

Lapmiddelen vinden bij Sir Stafford Cripps, hoezeer als Engelsman ook gewend aan improviseren, geen gunstig onthaal. Zijn disinflationaire politiek, gericht op beknotting der binnenlandse vraag en stimulering van de export, begint te werken; Sir Stafford kan thans bij de critici der Labourregering een potje breken. Anders dan zijn collega Bevan, wiens afbrekende critiek op de Conservatieven een boemerang bleek.

Eigen ruiten ingooien: de Amerikaanse Senaat vreesde blijkbaar dit te zullen doen bij ratificatie van de Internationale Tarwe Overeenkomst en hield zich afzijdig. Het aantal kieren en gaten in het accoord nam hierdoor zodanig toe, dat Engeland zijn ratificatie introk. De Internationale Tarwe Raad zit met de brokken; zij besloot te Washington, plakmiddelen te laten rusten tot de zomer van 1949.

Inmiddels tracht de E.R.P.-administratie de lijm voor verdergaande internationale samenwerking te leveren: in de toewijzingen voor Juli t/m September is thans een speciaal quotum dollars aangewezen voor de financiering van de inter-Europese handel. Ontbrekende schakel in het Europese clearingschema, tot nu toe slechts fragmentarisch aan de orde gesteld.

Van veelheid tot eenheid: de taak van de nieuwe kabinetsformateur in Nederland. Het overleg der fracties is gaande; het Indonesische vraagstuk zal daarbij in het centrum staan. Scherven kunnen geluk brengen, maar niet altijd.

De economische positie van de belangrijkste landen

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research-uitgave van
het Nederlandsch Economisch Instituut

Het tweede nummer
van de jaargang 1948 is verschenen

Jaarabonnementen f 6.50; voor abonné's „E.-S.B.” f 5.-
Telefoon 38340 — Rotterdam — Giro no. 8408

Wend U voor inlichtingen en aan-
vraagformulieren ter verkrijging van
een

ALGEMENE VERGUNNING VOOR KORTE ZAKENREIZEN

tot een der alom in den lande
gevestigde kantoren van de

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, n.v.**

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hennip-
man, Prof. P. B. Kreukniet, Th. Ligthart, Prof.
N. J. Polak, Prof. J. Tinbergen, Prof. H. M. H.
A. van der Valk, Prof. C. A. Verrijn Stuart, Prof.
G. M. Verrijn Stuart, Prof. Mr. F. de Vries.

Abonnementsprijs f 22,50; franco p. post f 23,30;
voor studenten f 19.-; franco per post f 19,80.

Abonnementen worden aangenomen door den
boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige
voorlichting aan bedrijven en
particulieren die een deel van
hun vermogen moeten vrij-
maken voor betaling der
heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Keizersgracht 706 — Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Voöys;

Drs. J. H. Gispén;

Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

ROTTERDAMSCHÉ BANK

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

REISCHÈQUES

VOOR

BELGIË

Behandeling van alle -
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE

DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Groothandel

Weekblad voor de
internationale handel

Heeft U al eens
een proefnummer
aangevraagd?

H. A. M. Roelants
Schiedam

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

R. H. Haentjens, *Economische ontwikkelingsmogelijkheden van Oost-Indonesië.*

De na-oorlogse activiteit van Oost-Indonesië richtte zich in de eerste plaats op herbouw en uitbouw van de agrarische sector; in de tweede plaats werden maatregelen getroffen om de zeevisserij tot nieuwe ontwikkeling te brengen; in de derde plaats werd tot rehabilitatie van de mijnbouw overgegaan. Vele belangrijke grondstoffen worden in Oost-Indonesië aangetroffen. Twee factoren geven aanleiding tot de verwachting, dat op het gebied der mijnbouw een veel grotere activiteit is te verwachten: 1. de enorme aantasting der reserves aan minerale grondstoffen gedurende de laatste oorlog, zowel in Europa als in Amerika, 2. de steeds sterker wordende drang naar welvaartsverhoging der Aziatische volken en in het bijzonder van het Indonesische volk.

G. Greidanus, *Enkele opmerkingen over de Internationale Tarwe-overeenkomst.*

Het charter van de I.T.O. eist voor het totstandkomen van een „regelende” goederenovereenkomst: 1. het aanwezig zijn van de dreiging van een overproductie, 2. het beginsel, dat de overeenkomst zal moeten voorzien in een geleidelijke verschuiving van de productie naar de meest efficiënte en economische productiegebieden. In beide opzichten is de overeenstemming van de tarwe-overeenkomst met het I.T.O.-charter niet volledig.

Nederland's verplichting tot gegarandeerde afname van een hoeveelheid tarwe, die in verhouding tot de totale importbehoefte hoog te noemen is, is te stellen tegenover België's beslissing, om met behulp van de overeenkomst slechts ruim de helft van zijn tarwebehoefte te dekken. Door vrij hoog in te tekenen koos Nederland het zekere voor het onzekere, België riskeert liever excessieve prijsfluctuaties.

Prof. Dr Ir H. G. van Beusekom, *Bemoeiingen van de U.N.O. met volkshuisvestingsvraagstukken.*

In Europees verband werd het vraagstuk van de woningvoorziening voor het eerst aan de orde gesteld in een speciale conferentie van het „Emergency Economic Committee for Europe”, Brussel, Juli 1946. Op een volgende vergadering (Den Haag, Februari 1947) werd een tweetal werkgroepen ingesteld. Per 31 Augustus 1947 nam de Economische Commissie voor Europa te Genève de werkzaamheden over. Deze commissie heeft een „Housing Panel” ingesteld, die in October 1947 de volgende drie onderwerpen aan rapporteurs uitgaaf: 1. woningbehoefte en woningbouwprogramma's, 2. behoefte aan bouwmaterialen, 3. besparingen op schaarse materialen; dit alles voor de Europese landen. In welke richting deze internationale samenwerking zich zal ontwikkelen, hangt in hoge mate af van de vraag, welke landen er aan zullen medewerken.

Mrs R. H. M. Worsley, *Geldzuivering in Duitsland (II).*

De structuur van de monetaire hervorming in West-Duitsland ligt thans in hoofdzaken vast. In vele opzichten lijkt het Westduitse systeem op de Nederlandse geldsanering; de toepassing is echter veel strenger. Tegenover een oude circulatie van 60 à 70 mld is de nieuwe circulatie per medio Juli te ramen op 7 à 8 mld mark. Indien de Duitse economie de operatie overleeft, wordt de Duitse mark wellicht een belangrijke, misschien zelfs harde valuta. Een moeilijkheid is de kapitaalschaarste, nu het beschikbare credietpotentieel van het bankwezen beperkt is. De positie van buitenlandse houders van vorderingen op Duitsland is nog niet duidelijk.

SOMMAIRE.

R. H. Haentjens, *Les possibilités de développement économique en Indonésie orientale.*

Sauf quelque activité industrielle, l'on peut dire que l'agriculture et la pêche forment les principales ressources économiques de l'Indonésie orientale. Toutefois la présence de riches gisements minéraux offre d'excellentes possibilités au développement économique futur, surtout par rapport à la forte demande mondiale de minerais et au vif désir de la population d'atteindre un standard de vie plus élevé.

G. Greidanus, *L'accord international du blé.*

Les achats de blé à effectuer par les Pays-Bas, en vertu de l'accord international, sont plutôt élevés par rapport à la consommation néerlandaise; tandis que les obligations de la Belgique montrent exactement le contraire. Les Pays-Bas ont préféré le certain à l'incertain, la Belgique a voulu courir le risque des fluctuations excessives des prix.

Professeur H. G. van Beusekom, *L'O.N.U. et le problème du logement.*

La coopération internationale, en ce qui concerne les problèmes du logement, fait continuellement du progrès. Les problèmes de logement en Europe sont traités par la C.E.E. à Genève. Jusqu'à quel point va-t-elle, cette coopération? La réponse à cette question dépend principalement du nombre et de l'importance des pays qui sont prêts à coopérer.

Mrs R. H. M. Worsley, *Les réformes monétaires en Allemagne II.*

Si l'Allemagne occidentale résiste à l'épreuve de l'opération monétaire, le „Deutsche Mark” pourrait devenir une devise importante (et probablement forte).

SUMMARIES.

R. H. Haentjens, *Possibilities of economic development in Eastern Indonesia.*

Apart from some industrial activity Eastern Indonesia lives on agriculture and fishery. However, the availability of rich mineral resources offers excellent possibilities for future economic development, especially in consequence of the strong world demand for minerals and the desire of the population to reach a higher standard of living.

G. Greidanus, *The International Wheat Agreement.*

Wheat purchases by the Netherlands, guaranteed under the Agreement, are rather high in relation to estimated total Dutch consumption, while the Belgian obligations show just the reverse picture. The Netherlands took a certainty for an uncertainty, Belgium preferred to risk excessive price fluctuations.

Professor H. G. van Beusekom, *U.N.O. and housing problems.*

International cooperation in the field of housing problems is making steady progress. European housing problems are falling under the E.C.E. at Geneva. How far will this cooperation go? The answer to this question is mainly dependent on the number and the importance of the countries which are willing to cooperate.

Mrs R. H. M. Worsley, *Monetary reforms in Germany II.*

If Western Germany stands the test of the monetary operation, the „Deutsche mark” may become an important (and probably rather hard) currency.

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VAN OOST-INDONESIË.

Wie de begrotingscijfers van de Staat Oost-Indonesië onder ogen heeft gehad, zal zich ongetwijfeld met enige bezorgdheid hebben afgevraagd, of deze deelstaat der toekomstige Verenigde Staten van Indonesië economische levensvatbaarheid bezit.

De vooroorlogse economische structuur van de gebieden, welke thans de Staat Oost-Indonesië vormen, droeg in hoofdzaak een agrarisch karakter.

Het is dan ook begrijpelijk, dat de na-oorlogse activiteit van Oost-Indonesië zich in de eerste plaats richtte op de herbouw en de uitbouw van de agrarische sector van het economisch leven.

Door het Copra-fonds werd met kracht de opkoop van copra ter hand genomen, waardoor het mogelijk was, de uitvoer van dit product in 1947 t.o.v. 1946 te verdrievoudigen (50.000 ton in 1946 tegenover 150.000 ton in 1947 met een exportwaarde van f.85 miljoen); nieuwe wegen werden ingeslagen op het gebied der rijstbouw, waar de mechanisatie bij wijze van proef haar intrede deed op het Landbouwbedrijf Sekon (Timor); de tot ontwikkeling gebrachte suikerrietcultuur schiep het plan tot het overbrengen van een suikerfabriek van Java naar Zuid-Celebes; de door de Japanners sterk gepousseerde katoencultuur leverde (tijdelijk (?)) de grondstof voor de textielfabriek te Puirang en voor de huisnijverheid; onderzocht werden de mogelijkheden om te komen tot een mechanische aardnotencultuur, tot de vestiging van een vlees- en fruitconservenfabriek op Bali, tot de vestiging van klapperoliefabrieken, werkende met het zgn. Solvent-extractieproces, tot de vestiging van tabaks- en koffie-industrieën, van klappervezelindustrieën, van pala- en tijnke-olie-industrieën, van papier- en stocartonindustrieën en van leerlooierijen.

In de tweede plaats werden maatregelen getroffen om de zeevisserij tot nieuwe ontwikkeling te brengen en werden plannen beraamd om visconservenfabrieken te bouwen in de Minahassa (Aer Tembaga) en op Ambon, welke het eenmaal mogelijk zullen maken met de visrijkdome van Oost-Indonesië in het tekort aan dierlijke eiwitten op Java te voorzien.

In de derde plaats werd tot rehabilitatie van de mijnbouw overgegaan.

Wanneer wij lezen in het voorontwerp nijverheids-politieke richtlijnen van 1946, dat de Buitengewesten plaats kunnen geven aan die kapitaalintensieve bedrijven, welke een sterke binding aan de grondstofvindplaatsen vereisen, dan gaan onze gedachten als vanzelf naar het aan grondstofvindplaatsen zo rijke Oost-Indonesië.

Wijst Prof. H. A. Brouwer in zijn werk „The Geology of the Netherlands East Indies” ons niet op de aanwezigheid van tenminste 1 miljard ton ijzererts van goede kwaliteit en van hetzelfde type als de Cuba-ertsen, welke ijzerertsen aangetroffen worden in het Merendistrict van Midden-Celebes? Wijst hij ons niet voorts op de aanwezigheid van aardolie in Oost-, Zuid- en Midden-Celebes, op Rotti, Timor, de Tanimbar-eilanden, de Kei-eilanden, Ceram en Boeton; op de aanwezigheid van mangaan in Midden-Celebes, op Flores, Rotti en Timor; van koper in Noord- en Midden-Celebes, op Timor en enige eilanden in de Noord-Molukken; van chroomerts in het Merendistrict van Midden-Celebes en op Timor; van nikkel in het Merendistrict van Midden-Celebes en langs de Golf van Bone; van loodsulphiden en antimonium in de nabijheid van Palopo; van zwavel in Noord-Celebes; van glimmer (mica) op de Bangai-archipel; van bruinkool in Zuid-Celebes, op Batjan en Halmheira en de Soela-eilanden; van magnesiet in Zuid-Celebes en op de Sermata-eilanden (ten oosten van Timor); van fosfaat op het Baars-eiland (Tjigereilanden), op Moromahoe (Toekang

besi-eilanden), op Lembe (bij Noord-Celebes) en op Poelau Batoe (ten westen van Flores)?

Wijst m.i. A. C. de Jongh in zijn artikel „IJzerertsen in de Molukken” ons niet op de aanwezigheid van vermoedelijk aanzienlijke hoeveelheden ijzererts op de eilanden van de Obi-groep (Residentie Ternate), welk ijzererts eveneens overeenkomst vertoont met de Cubaanse ertsen?

Wanneer Prof. Dr J. Westerveld in zijn „Doelstellingen en vooruitzichten der economische geologie” ons tenslotte mededeelt, dat de Philippijnen, welke de directe geologische voortzetting vormen van het eiland Celebes, in 1938 reeds 3,5 pCt van de wereldproductie aan chroomerts voortbrachten; dat Nieuw-Caledonië, dat in geologische bouw veel overeenkomst vertoont met de oostboog van Celebes, in 1938 ruim 4,7 pCt van de wereldchromietproductie en ongeveer 10 pCt van de totale nikkelproductie had; dat silikaat nikkelertsafzettingen van het Nieuw-Caledonische type reeds in Oost-Celebes gevonden en in studie genomen zijn, doch dat over de aanwezigheid van chroomerts nog slechts aanwijzingen bestaan; dat, wanneer Nederland wil vermijden, dat anderen zich op deze en overige gebieden in de Oost-Indische Archipel werpen, een intensieve exploratie naar delfstoffen in dit eilandrijk zo spoedig mogelijk en met ruime middelen ter hand dient te worden genomen, dan rijst de vraag, of de werkzaamheden, welke thans door de Oost Borneo Maatschappij (in samenwerking met de American Smelting and Refining Company en de Freeboard Sulfer Company) en door de Mijnbouw Maatschappij Celebes op het gebied der nikkelertswinning in het Oostelijk schiereiland van Zuid-Celebes worden verricht, of de asphaltwinning op Boeton, de zwavelwinning in de Minahassa en de winning van pyriet, mica, koper, steenkool en ijzererts (op kleine schaal) in de Toradja landen¹⁾, niet de voorlopers zijn van een veel grotere activiteit op het gebied der mijnbouw in Oost-Indonesië.

Twee factoren geven aanleiding deze vraag — althans op langere termijn — bevestigend te beantwoorden:

1e. De enorme aantasting van de reserves aan minerale grondstoffen gedurende de laatste oorlog zowel in Amerika als Europa; welke aantasting de wereld ertoe brengt in toenemende mate aandacht te gaan schenken aan de bodemschatten van Zuid-Amerika, Afrika en Azië²⁾ en welke de wereld ertoe dwingt mineralengrondstoffen onder minder gunstige omstandigheden te gaan winnen dan voorheen;

2e. De steeds sterker wordende drang naar welvaartsverhoging der Aziatische volken in het algemeen en van het Indonesische volk in het bijzonder.

Sub 1e. In hoeverre de voortbrenging van delfstoffen in Oost-Indonesië onder evenzo gunstige of ongunstige omstandigheden als elders in Azië, Afrika of Zuid-Amerika zal kunnen plaatsvinden, wordt bepaald door de mate, waarin in Oost-Indonesië, in vergelijking met elders; arbeidskrachten, transportmogelijkheden en energie aanwezig zijn. Dat de arbeids- en transportvraagstukken er thans nog zeer moeilijk zijn, hebben o.a. de nikkelbedrijven in Zuid-Oost-Celebes moeten ervaren. Echter rechtvaardigen de dalende voedselprijzen de hoop, dat het arbeidskrachtenprobleem in het algemeen in de naaste toekomst iets eenvoudiger zal worden, terwijl de grote kracht, waarmee de Staat Oost-Indonesië de strijd tegen het analphabetisme heeft aangebonden, beloften voor een toekomstig aanbod van geschoolde krachten inhoudt. Het energieprobleem ligt in sommige gebieden van Oost-Indonesië gunstig. De uitbreiding van de waterkrachtcentrale te Teppo (Sadangwerken) en de binnen afzienbare tijd te verwachten voltooiing van de waterkrachtwerken te Tonsea Lama (Minahassa) zullen grote streken van Oost-

¹⁾ Zie „Nijverheid en Nijverheidsproblemen in Oost Indonesië,” Econ. Weekblad van 21 Febr. 1948.

²⁾ Zie Dr. J. Westerveld: „Doelstellingen en vooruitzichten der economische geologie”.

Indonesië in staat stellen elektrische energie te betrekken.

Sub 2e. Welvaartsverhoging betekent vanaf het punt, waarop in de eerste levensbehoeften voorzien is, een vergroting van de vraag naar industriële producten, dus indirect van de vraag naar minerale grondstoffen. Deze factor oefent een versterkende werking uit op de sub 1 genoemde factor, doordat een vergrote vraag naar minerale grondstoffen, uitgaande van de miljoenen massa's in Azië, de wereld nog sterker zal dwingen tot het in exploitatie nemen van minder gunstig gelegen ertsgebieden.

Zijn er redenen om aan te nemen, dat deze welvaartsverhoging der Aziatische volken kan worden gerealiseerd? Uiteraard kan men hier slechts wijzen op verwachtingen — verwachtingen zowel door de Overheid als elders uitgesproken. Ziet bijv. het N.I.-Rubberfonds niet de mogelijkheid van welvaartsverhoging voor de Aziatische volken, wanneer het verklaart, dat India en China door hun streven naar een hoger levenspeil zeer grote consumenten van rubber kunnen worden ³⁾?

Wij noemden in het voorgaande de thans in Oost-Indonesië bestaande mijnbouwbedrijven de voorlopers van een veel grotere activiteit op het gebied der mijnbouw. Wij zouden hen tevens willen noemen de voorboden van een veelzijdige economische ontwikkeling van de Staat Oost-Indonesië, welke ontwikkeling mogelijkheden in zich bergt, die de moeite van een minutieus onderzoek zeker waard zijn.

Batavia, 7 Juni 1948.

R. H. HAENTJENS.

³⁾ Zie: „Rubberconsumptieverwachtingen”, Econ. Weekblad van 6 Maart 1948.

ENKELE OPMERKINGEN OVER DE INTERNATIONALE TARWE-OVEREENKOMST ¹⁾.

Op 6 Maart jl. werd te Washington de Internationale Tarwe-Overeenkomst geparafeerd. Daarbij kwam een groot aantal in- en uitvoerlanden overeen de internationale tarwehandel in die zin te regelen, dat de importlanden zich verplichtten gedurende vijf jaar van de drie exportlanden (Ver. Staten, Canada, Australië) een bepaalde hoeveelheid tarwe ²⁾ af te nemen tegen een prijs, gelegen tussen twee vastgestelde grenzen, terwijl omgekeerd de exportlanden zich tot de levering van die tarwe verplichtten. Deze hoeveelheid bedraagt voor ons land 835.000 ton (waarvan 85.000 ton bedoeld is voor de voorziening van onze overzeese gebiedsdelen). Zolang de wereldmarktprijs van tarwe zich beweegt tussen de voor ieder jaar vastgestelde maximum- en minimumprijs, zal de handel en de prijsbepaling tussen de in- en uitvoerlanden geheel vrij zijn, doch zodra de wereldmarktprijs zich wil bewegen boven de maximumprijsgrens, krijgen de importlanden het recht de levering van hun „garanteerd purchase” tegen de basis-maximumprijs van de exportlanden te eisen, terwijl omgekeerd de exportlanden bij daling van de wereldmarktprijs beneden de minimumprijsgrens kunnen verlangen, dat de importlanden hun „garanteerd purchase” tegen de basis-minimumprijs afnemen.

Tegelijk is een International Wheat Council in het leven geroepen, die de verschepingen onder de tarwe-overeenkomst vallende op de administreren en hiervan de landen voortdurend op de hoogte zal houden. Eventuele geschillen, die zich bij de uitvoering mogen voordoen (bijv. over de prijs van de tarwebloem, die niet vastgesteld is) zal de Council beslechten; zo nodig zal hij de rechten van de partijen tegenover elkaar afdwingen en verder zal hij fungeren als ontvangstcentrum voor klachten. Hij zal steeds zijn goede diensten aanbieden. De importlanden

¹⁾ Zie ook „De Internationale Tarwe-Overeenkomst” door J. Schilthuis in „E.-S.B.” van 16 Juni jl., blz. 466. Het onderhavig artikel werd geschreven vóór de recente berichten omtrent mislukking van het accoord.

²⁾ Of wel tarwebloem, waarbij 72 ton bloem gelijk zal staan met 100 ton tarwe.

³⁾ In die zin, dat het stemrecht van ieder land evenredig is aan zijn „garanteerd purchase” of zijn „garanteerd sale”.

tezamen en de exportlanden tezamen hebben in de Council een gelijke stem ³⁾.

De tarwe-overeenkomst is na de oorlog als de eerste gezamenlijke poging van productienationale en consumentenlanden te beschouwen om de internationale handel in een goed te regelen en de prijsbeweging binnen bepaalde grenzen te houden; de overeenkomst is van geheel andere principes doordrongen dan de goederenovereenkomsten, merendeels restrictie-overeenkomsten, zoals wij ze uit het vooroorlogse tijdvak kennen.

Wij willen in het hiernavolgende nagaan:

1e. in hoeverre deze tarwe-overeenkomst in overeenstemming is met het te Havana gereedgekomen charter van de I.T.O.;

2e. in hoeverre deze intergouvernementale goederenovereenkomst reeds voorbereid werd op de conferentie van de Voorbereidende Commissie van de F.A.O. voor een Wereldvoedselraad (Washington, 28 Oct. '46 — 24 Jan. '47);

3e. om tenslotte nog kritisch na te gaan, welke consequenties voor Nederland uit deze overeenkomst voortvloeien.

Overeenstemming met het charter van de I.T.O. ⁴⁾

Het handvest van de I.T.O. heeft in zijn verschillende stadia van wording steeds enigszins, afwerend gestaan tegenover het totstandkomen van intergouvernementale goederenregelingen en ofschoon deze afwijzende houding sinds het verschijnen van de opronkelijke Trade Proposals wel aanmerkelijk verzacht is, eist het charter voor het totstandkomen van een „regelende” goederenovereenkomst („commodity control agreement”) toch noodgedwongen het dreigen van bepaalde met name genoemde moeilijkheden, n.l.:

a. indien een bezwarend wereldoverschot van een stapelproduct ontstaat of dreigt te ontstaan, hetwelk de producenten, onder wie veel kleine producenten, die een belangrijk deel van de productie verzorgen, in ernstige moeilijkheden brengt, daar het normale spel van vraag en aanbod niet in staat is het evenwicht te herstellen, of

b. indien wijdverbreide werkloosheid met betrekking tot de voortbrenging van een stapelproduct ontstaat of dreigt te ontstaan en het normale spel der concurrerende krachten grote ontberingen voor de arbeiders niet kan voorkomen, omdat prijsdaling de vraag niet doet toenemen, doch de werkgelegenheid vermindert en het productie-land geen compenserende werkgelegenheid kan verschaffen.

Bezien wij het thans gesloten tarwe-accoord tegen de achtergrond van de huidige internationale goederensituatie, dan komt het ons voor, dat de dreiging van eventuele overproductie nog niet zo groot is als het charter voor het sluiten van een goederenovereenkomst verlangt. Ernstig achten wij dit bezwaar niet.

Verder ligt in het charter aan de regelende goederenovereenkomsten het beginsel ten grondslag, dat zij — rekening houdende met een noodzakelijke periode van overgang, teneinde ernstige economische en sociale dislocatie te voorkomen, en rekening houdende met de positie van landen, die onder abnormale moeilijkheden van tijdelijke aard verkeren — zullen moeten voorzien in een geleidelijke verschuiving van de productie naar de meest efficiënte en meest economische productiegebieden. Over dit punt wordt in de Wheat Agreement niet direct gerept. Art. VI sub 9 vermeldt slechts, dat de verdragsluitende partijen — terwijl zij volledige vrijheid behouden in het bepalen van hun eigen landbouwpolitiek — zich verbinden deze politiek niet in die zin te voeren, dat het de vrije prijsvorming tussen de maximum- en minimumprijs belemmert. Indien een partij moeilijkheden ondervindt, doordat een ander land een politiek voert in strijd met bovenstaande verbintenis, kan het zich wenden tot de

⁴⁾ Zie ook mijn beide artikelen over de Internationale Goederenpolitiek in „E.-S.B.” van 16 Juli en 23 Juli 1947.

Council, die de zaak zal onderzoeken en er rapport van op zal maken.

Dit artikel slaat echter vermoedelijk niet eens op de geleidelijke verschuiving van de productie naar de meest efficiënte en economische productiegebieden uit het charter. We moeten er meer een waarborg in zien, dat de exportlanden de binnenlandse prijs van hun tarwe niet steunen teneinde de exportprijs kunstmatig hoog te houden.

De „autonomie”, in de tarwe-overeenkomst toegekend aan de Wheat Council, is volledig in overeenstemming met het charter, zo ook het „equal voice” beginsel.

Overeenstemming met de resultaten van de Voorbereidende F.A.O.-Commissie.

Op de conferentie dezer Commissie te Washington werd over de moeilijkheden in de internationale handel in stapelproducten uitvoerig van gedachten gewisseld. De tarwe-overeenkomst kunnen we als een eerste verwezenlijking der plannen beschouwen. We noemen slechts de punten, die de Voorbereidende-Commissie aanbeval en die we thans in de tarwe-overeenkomst terugzien:

a. regeling van de internationale tarwehandel tussen twee vastgestelde prijsgrenzen, de zgn. basis-maximum-prijs en de basis-minimumprijs;

b. aanleg resp. afzet van buffer stocks („price stabilization reserves”) zodra de wereldmarktprijs deze prijsgrenzen naar beneden dan wel naar boven overschrijdt. De buffer stocks zullen nationaal gevormd en gefinancierd worden, in eerste instantie door de exportlanden (ter grootte van 10 pCt van hun „guaranteed sales”) en pas daarna op verzoek van een exportland door de importlanden (eveneens tot 10 pCt van hun „guaranteed purchases”). Dit beginsel is geheel in overeenstemming met het feit, dat de goederenovereenkomsten toch in de eerste plaats gezien moeten worden als een bescherming voor de productielanden. Daar de last van de vorming der buffer stocks steeds een punt blijft, dat gemakkelijk tot moeilijkheden aanleiding kan geven, hadden wij het wel wenselijk geacht dit punt nog wat meer in details in de overeenkomst te regelen. Wij lezen bijv. niet of de exportlanden bij bereiking van de minimumprijs al dan niet gezamenlijk met de buffer-stockvorming zullen beginnen en evenmin is expliciete vastgelegd, dat de levering aan de importlanden ten behoeve van de vorming van buffer stocks uitsluitend tegen de minimumprijs mag geschieden;

c. de mogelijkheid van afzet tegen lage prijs aan behoeftige landen (door en ten laste van de exportlanden) zodra de wereldmarktprijs sterk daalt en de voorziening aan de importlanden tegen de minimumprijs geschiedt („special price sales”);

d. het volgende vinden we feitelijk niet terug: ook de Voorbereidende Commissie verlangde, zij het in iets zachter termen dan het charter van de I.T.O., dat de goederenregelingen — de nationale economie van ieder land in het oog houdend — productieverschuiving naar die streken zouden aanmoedigen „in which the commodities can be most economically and effectively produced” (vgl. hierover de vorige paragraaf).

Tenslotte onderscheidde de Voorbereidende Commissie naast de „working stocks” en de „price stabilization reserves” nog „famine reserves”, speciale hongersnoodvoorraaden. De gedachte hieraan heeft men in de tarwe-overeenkomst blijkbaar verlaten.

Enige opmerkingen en punten van critiek.

1. Nederland heeft zich gedurende de eerstkomende vijf jaar verplicht tot een jaarlijkse afname van 750.000 ton tarwe plus 85.000 ton bedoeld voor de Overzeese gebiedsdelen tegen een prijs tussen de vastgestelde grenzen:

	Min.	Max.
1948/49	\$ 1,50 / bushel	\$ 2,— / bushel
1949/50	1,40	2,—
1950/51	1,30	2,—
1951/52	1,20	2,—
1952/53	1,10	2,—

Nederland importeerde in de vooroorlogse jaren (1934/35—1938/39) gemiddeld 615.000 ton tarwe, terwijl onze eigen productie in die jaren gemiddeld 430.000 ton bedroeg. Onze bevolking bedroeg op 1 Januari 1948 9.700.000 zielen⁵⁾ tegenover 8.600.000 vóór de oorlog (gemiddelde van 1935—1939). *Uitsluitend* op grond van de bevolkingsaanwas komen we dus op een huidige tarwebehoefte van ons land van

$$\frac{9.700.000}{8.600.000} \times (615.000 + 430.000) = \text{rond } 1.180.000 \text{ ton}$$

Ramen we nu onze eigen productie van het eerstvolgende jaar voorzichtig op 350.000 ton (125.000 ha à 2.800 kg), dan resteert een importbehoefte van 830.000 ton. Nemen we bovendien de verschuiving in de vervoeding in aanmerking, dan moet dit getal als te hoog beschouwd worden, omdat de komende jaren minder tarwe voor het vee benodigd zal zijn dan voor de oorlog (ingekrompen vee-stapel en minder tarwe vervoederd).

Overwegende, dat de tarwe-overeenkomst ons volkomen vrijlaat om buiten onze „guaranteed purchase” andere tarwe-inkopen te doen (die aan geen enkele bindende bepaling onderworpen zijn) en dat één van de vier grote tarwe-exportlanden, nl. Argentinië, geheel buiten de overeenkomst staat, kunnen we constateren, dat de verplichtingen, waartoe Nederland zich bij deze overeenkomst verbonden heeft, een licht- en een schaduwzijde hebben: de mérite is, dat thans de tarwevoorziening van ons land voor een periode van vijf jaar tegen een min of meer vaste prijs verzekerd is; een prijs, die ons vergeleken bij de huidige hoge wereldmarktprijs nog een aardige deviezenwinst verschaft bovendien. Daar staat evenwel als nadeel tegenover, dat Nederland bij een eventuele sterke prijsdaling, die geenszins denkbeeldig is, niet in de gelegenheid zal zijn om op de markten, die buiten de tarwe-overeenkomst vallen, nog goedkopere tarwe-aankopen te doen.

2. Het is wel interessant om wat dit betreft onze beslissing met die van onze Zuidelijke nabuurstaat te vergelijken. België importeerde in de vooroorlogse jaren gemiddeld ca 1.000.000 ton tarwe, terwijl de Belgische eigen productie niet veel van de onze verschilde. Terwijl de Belgische bevolking sedert 1936 niet noemenswaard is toegenomen en de binnenlandse tarweproductie zich ook nog niet op het vooroorlogse peil hersteld heeft, heeft België zich bij de tarwe-overeenkomst verbonden tot een jaarlijkse afname van 650.000 ton. België wenst zich dus bij lange na niet te binden aan de prijsgrenzen van de tarwe-overeenkomst; het heeft zijn tarwebehoefte slechts voor ruim de helft op deze wijze gedekt. Het mag bekend zijn, dat België op de Voorbereidende Conferentie te Washington naast Engeland ook vrij sterk het standpunt van een consumentenland innam (N.B. Dit standpunt ziet goederenovereenkomsten in hoofdzaak slechts in het belang van de producentenlanden en verzet zich er daarom tegen) en misschien moeten we zijn beslissing nu als een gevolg daarvan beschouwen, doch in dit licht bezien krijgt men de indruk, dat de hoeveelheid, waarvoor Nederland zich verbond, aan de hoge kant is.

3. Beschouwen we meer in het algemeen de minimum-prijsgrens, dan kan men zich afvragen, of deze vooral voor de eerste jaren niet te hoog is. Ofschoon ook in de exportlanden de productiekosten de laatste jaren sterk gestegen zijn, is de tarweverbouw voor \$ 1,50/bushel daar toch nog zeer lonend⁶⁾. Op grond daarvan achten wij het wel een grote gunst aan de „main exporters” gedaan om de minimumprijs de eerste jaren hoger dan de

⁵⁾ Weliswaar zal onze bevolking na 1 Januari 1948 nog toenemen, doch berekening leert, dat de hieruit resulterende tarwebehoefte ruimschoots opgevangen zal worden door de nog te verwachten toename van onze eigen tarweproductie.

⁶⁾ Voor oogst 1947 bedroeg de kostprijs op de beste Australische bedrijven 19,35 per 100 kg; dit komt neer op \$ 0,96 per bushel! (Overgenomen door Granen, Meel en Veevoeder, 23 April 1948, van een berekening in de „Monthly Review of the Wheat Situation”, Maart 1948).

productiekosten te stellen. Het feit, dat de minimumprijs geleidelijk daalt en de maximumprijs constant gehouden is, duidt eveneens op een sterke positie van de exportlanden bij het sluiten der overeenkomst.

Een en ander lag evenwel in de verwachting. Daar de exportlanden bij een wereldoverschot dit surplus slechts zeer billijk kunnen afzetten door middel van de „special price sales”, zullen zij er uiteraard naar streven hiervoor bij het afsluiten der overeenkomst een compensatie te vinden in een iets te hoge basis-minimumprijs.

4. Engeland, het „bolwerk van de consumentenlanden”, heeft doorgedreven, dat de beide prijsgrenzen voor de laatste drie jaar nog herzien kunnen worden. Hiervoor is een $\frac{2}{3}$ -stemmenmeerderheid van de import- en van de exportlanden vereist. De eventuele wijziging behelst slechts, dat de beide prijsgrenzen dichter bij elkaar komen te liggen; de minimumprijs mag niet naar beneden en de maximumprijs niet naar boven. Het is ons min of meer duister, in hoeverre dit een voordelige concessie aan de consumentenlanden is.

5. De Council beslist doorgaans met een eenvoudige stemmenmeerderheid der import- en exportlanden. Slechts in enkele belangrijke gevallen wordt een $\frac{2}{3}$ -stemmenmeerderheid geëist. De verdeling der stemmen brengt mee, dat dan in ieder geval Engeland aan de ene kant en de Verenigde Staten en Canada aan de andere kant voor moeten zijn.

6. Art. V bevat faciliteiten voor de exportlanden bij misoogst en voor de importlanden bij moeilijkheden in de betalingsbalans. Wanneer een exportland tengevolge van misoogst niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen, zal het zich tot de Council kunnen wenden. Voor de verdere gang van zaken is een duidelijke procedure uitgewerkt. Jammer is echter, dat in dit verband uitsluitend wordt gesproken over misoogst. Doorgaans zal in een dergelijke situatie de basis-maximumprijs bereikt of overschreden worden en de importlanden zouden er mee gebaat geweest zijn, als dan niet uitsluitend aan de slechte oogst maar ook aan de omvang van de veredelingsproductie en van de werkvoorraden van het exportland aandacht besteed zou worden. Beperking van deze beide zou enige compensatie kunnen geven voor de slechte oogst.

7. De door de Verenigde Staten gegarandeerde export is slechts ca 60 pCt van de voor 1948/49 geraamde totale tarwe-export van de Verenigde Staten. Dit houdt verband met het feit, dat de bezette gebieden in Europa en Azië, welke door de Verenigde Staten van tarwe worden voorzien, buiten de overeenkomst vallen. Deze gebieden worden dus eigenlijk min of meer als Amerikaans „binnenland” beschouwd, temeer daar in een aparte clause uitdrukkelijk staat vermeld, dat bij een slechte tarweoogst in de Verenigde Staten de voorziening van deze bezette gebieden een reden voor de Verenigde Staten zal kunnen zijn om aan de Council te verzoeken de gegarandeerde exporthoeveelheid te verminderen.

Ook bij lezing hiervan kan men niet aan de indruk ontkomen, dat aan het grootste exportland een grote gunst bewezen is. De afzet tegen de minimumprijs is aan de Verenigde Staten verzekerd, doch niet de levering tegen de maximumprijs aan de consumentenlanden.

8. Aan de exportlanden wordt het recht toegekend binnen het kader van de voedingsprogramma's van de F.A.O. voorraden tarwe tegen extra lage prijs te exporteren naar behoeftige landen, mits de voorziening aan de importlanden in het betrokken jaar tegen de minimumprijs geschiedt. Dit is de inmiddels wel bekend geworden oplossing van de F.A.O. tegen overproductie in tegenstelling tot de „restriction schemes” van voor de oorlog. Ofschoon wij ook graag het standpunt delen, dat goederenovereenkomsten moeten leiden tot uitbreiding van de consumptie en niet tot inkrimping van de productie, mogen wij toch niet nalaten te wijzen op de volgende

punten, waaraan in de tarwe-overeenkomst geen aandacht is geschonken.

a. Wanneer een groot exportland zijn productie-surplus slechts tegen een lage prijs kan afzetten, bestaat speciaal bij granen het gevaar, dat het voor dit land voordeliger wordt het productie-overschot te veredelen en dan met het veredelingsproduct concurrerend op de wereldmarkt te treden. De mogelijkheid van afzet tegen lage prijs kan bij granen dus heel gemakkelijk tot storingen op de markt der veredelingsproducten leiden.

b. De speciale afzetmarkt moet streng gescheiden gehouden worden van de normale wereldmarkt. Vastgesteld moet worden, hoeveel het behoeftige land normaal aan tarwe importeerde; deze hoeveelheid zal het eerst tegen de geldende wereldmarktprijs moeten afnemen, voordat het eventueel in aanmerking komt voor een hoeveelheid tegen een lage prijs.

Tegelijk zullen er dan waarborgen moeten worden geschapen, dat deze laatste hoeveelheid ook inderdaad aan de behoeftige bevolking ten goede komt en niet wederom als zodanig of in de vorm van een substituuutproduct (zoals rijst of eiproducten) wordt uitgevoerd. De voorzieningen hiertegen missen we in de tarwe-overeenkomst.

9. In de beginparagraaf van dit verslag vermeldden wij reeds de oprichting van de Internationaal Wheat Council en de „autonomie” aan dit lichaam toegekend. Een en ander is in overeenstemming met het charter van de I.T.O. Bij de betrekkelijk vegaande bevoegdheden van de Council valt het echter als een lacune op, dat de Council over generlei sancties beschikt om de naleving van de tarwe-overeenkomst af te dwingen.

10. Art. XIX sub 8 van de tarwe-overeenkomst definieert als „free market prices”: de prijzen, waartegen de tarwetransacties plaatsvinden, die niet onder de tarwe-overeenkomst vallen: Naar aanleiding hiervan willen wij de wereldmarktprijs nog even onder de loupe nemen. Vóór de oorlog was er slechts sprake van één niveau van de wereldmarktprijs bepaald door het totaal van alle vraag en aanbod en mogelijke andere krachten. Thans moet men o.i. twee niveaus onderscheiden, nl. dat van de transacties binnen de overeenkomst, hetwelk slechts een beperkte speelruimte heeft, en dat van de transacties buiten de tarwe-overeenkomst. Voor de bepaling van het laatste niveau zijn vraag en aanbod, van de eerstgenoemde transacties (de zgn. „guaranteed purchases” en de „guaranteed sales”) niet meer van belang, ze zijn als het ware bevroren; met andere woorden de markt is veel kleiner geworden dan de vroegere wereldmarkt. En het is genoegzaam bekend, dat fluctuaties op een kleine markt veel heftiger kunnen zijn. Dit is ook in dit geval heel begrijpelijk. Wanneer er bijv. een tekort dreigt, zal alle vraag, die onder de tarwe-overeenkomst niet gedekt is, zich storten op de Argentijnse tarwe, met het gevolg, dat de prijs hiervan sterker zal stijgen dan weleer.

In dit licht beschouwd kunnen we Nederland's handelwijze en die van België nogmaals tegenover elkaar stellen. Door vrij hoog in te tekenen koos Nederland het zekere voor het onzekere, België riskeert liever excessieve prijsfluctuaties.

11. Om een inzicht te krijgen in het deel van de wereldmarkt van tarwe, dat door de tarwe-overeenkomst „ge-

TABEL I.

Tarwe-exporten van de belangrijkste exportlanden.
(in miljoenen bushels)

Land	1934—1938 gemiddeld	1947—1948 schatting	gegarandeerde jaarlijkse export onder de tarwe- overeenkomst.
Ver. Staten	32	500	185
Canada	177	192	230
Australië	107	120	85
Argentinië	122	108	—
Rusland	20	44	—
Totaal	458	964	500

isoleerd" wordt, geven we tot slot nog twee tabellen, overgenomen uit „The Economist" van 27 Maart 1948.

Opvallend is o.a. de belangrijke verschuiving, die zich sinds de dertiger jaren heeft voorgedaan in de positie van de Verenigde Staten.

TABEL II.

Tarwe-importen van de deelnemende landen.
(in miljoenen bushels)

Land	1934—1938 gemiddeld	1947/'48 ¹⁾	gegarandeerde jaarlijkse impor- ten onder de tarwe- overeenkomst
Oostenrijk	8	24	19
België	38	31	24
Brazilië	—	37	19
China	7	20	15
Columbia	g	3	2
Cuba	n	9	8
Tsjechoslow.	2	4	1
Denemarken	8	n	1
Ecuador	n	n	1
Egypte	1	9	7
Frankrijk (en Fr. gebieds- delen)	3	44	36
Griekenland	16	17	19
Brits-Indië	—	56	28
Ierland	15	15	13
Italië	26	40	37
Libanon	n	5	3
Mexico	n	17	8
Nederland	17	29	31
Nieuw-Zeeland	2	6	6
Noorwegen	8	8	8
Peru	6	4	5
Philippijnen	n	n	4
Polen	g	n	1
Portugal	g	9	4
Unie v. Zuid- Afrika	n	n	6
Zweden	g	n	3
Zwitserland	17	15	7
Ver. Konink- rijk (Enge- land)	208	190	180
Venezuela	n	n	2
Totaal	382	593	500

¹⁾ Gegevens afkomstig van de Londense Tarweconferentie, April 1947.

g = gering.

n = onbekend.

's-Gravenhage.

G. GREIDANUS.

BEMOEIINGEN VAN DE U.N.O. MET VOLKSHUISVESTINGSVRAAGSTUKKEN.

Reeds kort na de bevrijding van West-Europa werden onder auspiciën van de geallieerde bezettingsautoriteiten verschillende contacten op economisch gebied gelegd, die ten doel hadden, de wederopbouw van de geteisterde gebieden te stimuleren en het herstel van het economische leven te bevorderen. Het feit, dat men niet alleen in Duitsland, maar ook in de voormalige bezette gebieden voor een maatschappelijke chaos stond, waar niet alleen miljoenen om huisvesting vroegen, maar ook in het aller-eerste voedselgebrek moest worden voorzien en het verkeer moest worden hersteld, was oorzaak, dat de eerste maatregelen nog weinig lijn vertoonden. Geleidelijk viel hierin een zekere ontwikkeling waar te nemen, die spoedig leidde tot de stichting van de E.E.C.E., het „Emergency Economic Committee for Europe", dat zich in eerste instantie met de grondstoffenvoorziening bezighield. Voor Nederland nam de Afdeling Materialenverwerving van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw aan deze arbeid deel.

Het vraagstuk van de woningvoorziening werd voor het eerst aan de orde gesteld in een speciale conferentie van de E.E.C.E., die van 16 tot 19 Juli 1946 in Brussel werd gehouden. Deze conferentie werd door ondergetekende als vertegenwoordiger van de Centrale Directie van de Volkshuisvesting bijgewoond.

Een twaalfstal landen was op deze conferentie vertegenwoordigd, terwijl mede vertegenwoordigers aanwezig waren van de Engelse, Franse, en Amerikaanse bezettings-

zónes in Duitsland, van het Internationale Arbeidsbureau en van de U.N.R.R.A. De plenaire zitting koos de Belgische Oud-senator Em. Vinck, sedert tientallen jaren een autoriteit op volkshuisvestingsgebied, tot voorzitter.

Het officiële perscommuniqué van de conferentie zegt, dat de discussies hebben gelopen over een groot aantal vraagstukken, voortvloeiend uit het woningtekort, dat in tal van Europese landen is ontstaan. De afgevaardigden van deze landen hebben vele gegevens uitgewisseld en de wederzijdse ervaringen getoetst; vervolgens zijn enige resoluties aangenomen, die aanbevelingen bevatten, welke, naar men hoopt, van praktisch nut zullen zijn om de regeringen hulp te bieden bij de oplossing van de verschillende vraagstukken, waarvoor deze zich gesteld zien. Voorts is besloten, de internationale samenwerking op dit gebied voort te zetten, zowel voor de huidige noodtoestand als voor een meer verwijderde toekomst.

Deze conferentie moet worden gezien als een eerste stap naar een internationale samenwerking, uitgaande van de regeringen, op het gebied van volkshuisvesting en wederopbouw. Een samenwerking, die vooral van actuele betekenis kon zijn met het oog op het grote tekort aan bouwmaterialen en de mogelijkheid van internationale uitwisseling.

Op een volgende vergadering van de E.E.C.E., die in Februari 1947 in Den Haag werd gehouden, werd de internationale samenwerking verder uitgebouwd. Als voornaamste besluit van deze vergadering moet worden vermeld de instelling van twee werkgroepen: een *technische* onder leiding van Fitzmaurice, adviseur van het Ministerie van Openbare Werken te Londen en een *sociaal-economische* onder leiding van Salaun, afdelingshoofd van het Ministerie van Wederopbouw te Parijs. In eerstgenoemde groep had voor ons land Dr Ir J. P. Mazure, directeur van de Stichting Radiobouw, zitting.

Deze werkgroepen zijn in het voorjaar van 1947 enkele keren te Parijs bijeengekomen, waarbij de voorbereiding van een aantal rapporten werd ter hand genomen. Voor de sociaal-economische groep werden o.a. rapporten samengesteld over de volgende onderwerpen: de financiering van de woningbouw (rapporteur Hollier, Frankrijk); het huurvraagstuk (rapporteurs Catlow en Mrs. Hauff, Engeland); de verkrijging van bouwgrond voor woningbouw (rapporteurs Mr Dutilh en ondergetekende).

De technische werkgroep bereidde rapporten voor over de eisen aan het woningtype te stellen, de zekerheidscoëfficiënten en de normen voor cement.

Op de laatste gecombineerde vergadering van de beide werkgroepen — in Juli 1947 te Parijs — waren deze rapporten in hoofdzaak gereed. Die van de sociaal-economische werkgroep waren zover gevorderd, dat zij in concept aan de regeringen konden worden toegezonden; die van de technische werkgroep waren iets minder ver.

In deze vergadering was tevens een vertegenwoordiger van het secretariaat van de E.C.E. te Genève aanwezig, die aan de aanwezigen mededeelde, dat de E.E.C.E. met ingang van 31 Augustus 1947 haar werkzaamheden zou beëindigen en dat van die datum af de E.C.E. te Genève de internationale betrekkingen op het gebied van de volkshuisvesting in Europa zou organiseren. Hiermede waren tevens de beide werkgroepen na een kort doch eervol bestaan opgeheven.

Op dat ogenblik bestond bij de betrokken deskundigen grote onzekerheid omtrent de verdere gang van zaken. Wanneer men gedurende een zekere periode met een aantal vakgenoten uit verschillende landen regelmatig contact heeft gehad, dan ontwikkelt zich daaruit een besef van saamhorigheid, om niet te zeggen vriendschap, die men slechts node verbroken ziet. Het stopzetten van de arbeid van de beide werkgroepen, die onder leiding van Fitzmaurice en Salaun zo prettig hadden gewerkt, werd dan ook algemeen als een gemis gevoeld.

Inmiddels had de Economische Commissie voor Europa besloten om binnen het kader van zijn werkzaamheden een „Housing Panel” in het leven te roepen, waaraan zou worden opgedragen „het bestuderen van volkshuisvestingsvraagstukken, die van algemeen belang zijn voor de Europese landen, het adviseren van de E.C.E. over technische en economische middelen om de oplossing van de volkshuisvestingsvraagstukken in de aangesloten landen te bevorderen en het verzamelen, verwerken en verspreiden van statistische en andere gegevens”.

De „Housing Panel” werd in de inrichting van zijn werkzaamheden geheel vrijgelaten. De E.C.E. wenste echter de nadruk te zien gelegd op de constructieve en praktische zijde van het vraagstuk. Zij vertrouwde, dat de „Panel” zich in de eerste plaats zou bezighouden met vraagstukken van een urgent en praktisch karakter in het belang van een bespoediging van de wederopbouw, speciaal in de zwaar geteisterde landen.

Op grond hiervan werden de aangesloten regeringen uitgenodigd, zich te doen vertegenwoordigen in de eerste vergadering van de „Housing Panel” op Woensdag 1 October 1947 in het Palais des Nations te Genève. Op deze vergadering, die door de Algemene Secretaris van de E.C.E., Prof. Gunnar Myrdal, werd geopend, waren 15 Europese landen en de Verenigde Staten vertegenwoordigd. Helaas ontbraken onderscheidene volkshuisvestingsdeskundigen, die aan de vergaderingen van de vroegere E.E.C.E. hadden deelgenomen. Vermoedelijk uit overwegingen van zuinigheid en omdat men nog niet wist, wat men aan dit nieuwe lichaam zou hebben, hadden verschillende landen zich doen vertegenwoordigen van hun gezantschap te Bern. Dit was één van de oorzaken, waarom aanvankelijk ter vergadering een tamelijke verwarring heerste. Het was ook niet eenvoudig, om de leden van de oude E.E.C.E. en het secretariaat te Genève, dat geheel nieuw tegenover de bestaande verhoudingen kwam te staan, in één gareel te doen samenlopen.

Een voorstel, om de oude werkgroepen opnieuw in te stellen, kon geen genade vinden. De vergadering verenigde zich tenslotte na lange discussies met een voorstel van het secretariaat om drie rapporteurs aan te wijzen, die de „Housing Panel” zouden moeten voorlichten over de drie volgende punten:

- a. de behoefte aan woningen en de bouwprogramma's voor de jaren 1948—1955;
- b. de behoefte (in het licht van de te verwachten aanbouw en herstelwerkzaamheden) aan bouwmaterialen;
- c. maatregelen in verschillende landen genomen om te bezuinigen op schaarse materialen.

Als rapporteurs werden de vertegenwoordigers van onderscheidenlijk Griekenland, Nederland en Zweden aangewezen.

Met betrekking tot de rapporten van de werkgroepen van de voormalige E.E.C.E. werd besloten, dat aan de voorzitters van deze werkgroepen zou worden verzocht, in overleg met het secretariaat en met door henzelf te kiezen deskundigen deze rapporten te voltooien en daarbij volstreekte prioriteit te geven aan vragen, die voor de E.C.E. van onmiddellijk belang zouden kunnen zijn.

Ten aanzien van de toekomstige werkwijze van de „Housing Panel”; werd besloten, een Uitvoerend Comité aan te wijzen, bestaande uit de voorzitter van de „Panel”, de drie rapporteurs, de beide voorzitters van de vroegere werkgroepen en nog twee andere leden. Als zodanig werden de vertegenwoordigers van Zwitserland en de U.S.A. aangewezen. Dit Comité werd belast met de uitvoering van de besluiten van de eerste zitting en met de voorbereiding van de tweede.

Het resultaat van deze eerste zitting was achteraf bezien vrij sober. Het enige praktische resultaat was feitelijk de opdracht aan de drie rapporteurs, die intussen hieraan werk genoeg hadden. Een uitgebreide vragenlijst werd in overleg tussen de rapporteurs en het secretariaat

opgesteld en aan de aangesloten regeringen toegezonden. Het aanvankelijke plan, dat de antwoorden uiterlijk 31 December 1947 binnen zouden moeten zijn, moest worden losgelaten.

Eerst bij de vergadering van het Uitvoerend Comité op 2 Februari 1948 bleek een voldoende aantal antwoorden te zijn ingekomen om met de samenstelling van de rapporten te beginnen.

Deze vergadering bood de gelegenheid om in kleinere kring de vraag van de toekomstige werkwijze van de „Housing Panel” onder de ogen te zien. Hierbij kwamen vooral drie punten op de voorgrond:

- a. technische maatregelen voor het beste gebruik van de bestaande middelen; hieronder begrepen besparingen door betere ontwerpen, door een betere keuze van materialen en een betere organisatie van het bouwbedrijf;
- b. gepaste maatregelen tot vergroting van het aanbod van materialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen, en ter vermindering van verspilling;
- c. verzamelen van gegevens op het gebied van de technische research, het ontwerpen, constructiemethoden, waaronder begrepen regelingen voor de uitwisseling van wetenschappelijke, technische en statistische gegevens.

Teneinde deze punten op de juiste wijze te kunnen behandelen, kwam het Uitvoerend Comité tot het voorstel om opnieuw werkgroepen in te stellen en wel:

- a. een werkgroep over technische vraagstukken; deze zou zich bezig moeten houden met alle technische aangelegenheden betreffende de bouw, waaronder begrepen de organisatie van het bouwbedrijf en de productie van materialen. Hierbij zouden o.a. ook ter sprake moeten komen de normen voor woningplannen, de eisen aan woningen te stellen; de constructieve eisen, de rationalisatie van de bouw, de normalisatie, de prae-fabricatie en het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van het bouwen.

- b. een werkgroep over „requirements”; deze zou zich bezig moeten houden met de woningbehoefte en de beschikbare middelen, de economische maatregelen, nodig voor de uitvoering van het woningbouwprogramma. Hierbij zouden o.a. ter sprake komen de behoefte aan materialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen en de beschikbare middelen, ook financieel; verder de economische zijde van de industrialisatie van het bouwbedrijf en het distributievraagstuk.

Met betrekking tot de documentatie, waarvoor aanvankelijk eveneens de instelling van een werkgroep was overwogen, werd aanbevolen, dat aan het secretariaat zou worden verzocht, te overwegen op welke wijze hiervoor een doelmatig orgaan in het leven zou kunnen worden geroepen.

Na de vergadering van het Uitvoerend Comité togen de rapporteurs aan het werk. De rapporten werden tijdig te Genève ingeleverd en in overleg met het Secretariaat in ontwerp gereed gemaakt.

Voordat de „Housing Panel” opnieuw bijeen kwam, had eind April de derde zitting van de Economische Commissie voor Europa plaats. Deze besloot, de „Housing Panel” om te vormen tot een Sub-commissie van het „Industry and Materials Committee”, waarmede dus vooral het materialenvraagstuk naar de voorgrond werd gebracht.

De volgende punten werden met name onder de aandacht van de nieuwe Sub-commissie gebracht:

- a. de behoefte aan woningbouw in de verwoeste gebieden;
- b. de behoefte aan, en de beschikbaarheid en het meest economisch gebruik van de bouwmaterialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen, het voorzien in tekorten en de uitwisseling van gegevens, die tot verlaging van de bouwkosten kunnen leiden;
- c. bespoediging van de uitvoering van de woningbouwprogramma's in de Europese landen.

Op 13 Mei 1948 had de tweede zitting van de Sub-Commissie voor Volkshuisvesting plaats, die door vertegenwoordigers van 15 landen werd bijgewoond. In tegenstelling met de eerste zitting waren thans alle landen door volkshuisvestingsdeskundigen vertegenwoordigd, die vrijwel alle reeds een rol hadden gespeeld in de werkgroepen van de voormalige E.E.C.E.

Met algemene stemmen werd Robert Fitzmaurice als voorzitter aangewezen.

In deze vergadering kwamen allereerst ter tafel de drie rapporten, waartoe in de eerste zitting opdracht was gegeven, nl.

- a. woningbehoefte en woningbouwprogramma's;
- b. behoefte aan bouwmaterialen;
- c. besparingen op schaarse materialen.

De vergadering kon zich in beginsel met de opzet van deze rapporten verenigen en nam het besluit, aan de regeringen te verzoeken om:

voorzover zij gegevens hadden verstrekt, te willen nagaan of deze in de rapporten op de juiste wijze zijn verwerkt;

voorzover zij geen gegevens hadden ingezonden, te willen overwegen of zij dit alsnog zouden kunnen doen.

In verband hiermede moet worden opgemerkt, dat van de 26 Europese Staten, die aan het werk van de E.E.C.E. deelnemen, nog slechts 16 hadden geantwoord, die tezamen juist de helft van de bevolking der aangesloten landen omvatten.

Aan de rapporteurs werd opgedragen, in overleg met het Secretariaat in de loop van de zomer hun rapporten te willen reviseren en aan de volgende zitting een nieuwe redactie voor te leggen.

De reeds genoemde rapporten van de beide werkgroepen der voormalige E.E.C.E. kwamen eveneens ter tafel. De 3 rapporten van de sociaal-economische werkgroep waren reeds in ontwerp aan de regeringen aangeboden; van de technische werkgroep waren eveneens 3 rapporten gereed, die echter tot nu toe in portefeuille waren gebleven. Ten aanzien van al deze rapporten zal aan de regeringen worden verzocht, vóór 1 Augustus 1948 hun opmerkingen en voorstellen in te dienen.

Niet gesproken werd over een aantal rapporten, die wel waren opgezet, doch door tijdsgebrek van de rapporteurs nog niet gereed waren, o.a. rapporten over de kapitaalvoorziening voor de woningbouw en over woningexploitatie en woningbeheer.

Vermoedelijk zullen de voor deze rapporten verzamelde gegevens voorlopig blijven rusten.

Het belangrijkste punt van deze vergadering werd gevormd door de besluiten omtrent de toekomstige werkwijze van het „Housing Sub Committee”. Hieromtrent werd een resolutie aangenomen, waarin wordt uitgesproken, dat met het oog op de grote noodzaak enerzijds van bespoediging, anderzijds van bezuiniging in de bouw van meer woningen van betere kwaliteit, als eerste taak moet worden gezien het opzetten van een program voor de bouw van woningen en de productie van materialen en hulpmiddelen en het bevorderen van een organisatie van het bouwbedrijf, die de landen in staat stelt om dit program tot uitvoering te brengen, terwijl in een later stadium ook de stedenbouwkundige vraagstukken aan de orde zullen kunnen komen. In verband hiermede werd als onmiddellijk werkprogram aangenomen:

- a. woningnood en woningbouwprogram;
- b. behoeften en beschikbare middelen;
- c. bouwtechniek en economie in de constructie;
- d. documentatie op bouwgebied.

De onder a. en b. genoemde punten, zullen worden behandeld door een in te stellen *Working Party on Programs and Resources*; deze werkgroep zal zich tevens bezig houden met het verzamelen van gegevens en voorts het Secreta-

riaat van advies dienen bij de samenstelling van een statistisch Jaarverslag over de woningnood en de behoefte aan bouwmaterialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen (Werkgroep A).

De punten c. en d. zullen worden toevertrouwd aan een *Working Party on Technical Problems*, die zich tevens zal bezig houden met het verzamelen van gegevens en het adviseren van het Secretariaat ten aanzien van het verspreiden van informatie op bouwtechnisch gebied (Werkgroep B).

Werkgroep A werd gesteld onder leiding van C. A. Doziadis, Directeur-Generaal van de Wederopbouw in Griekenland, Werkgroep B onder leiding van A. Marini, Directeur van het Wetenschappelijk en Bouwtechnisch Centrum te Parijs. Beide werkgroepen mogen speciale studiën over bepaalde problemen opdragen aan individuele leden of aan sub-commissies, terwijl ook het Secretariaat het initiatief tot dergelijke werkzaamheden nemen kan.

Aan werkgroep A werd verzocht, prioriteit te verlenen aan een voorstel van Yoego-Slavië om maatregelen in studie te nemen, die ertoe kunnen leiden, dat landen, welke over hulpbronnen beschikken, die dienstbaar kunnen worden gemaakt aan de verlichting van het tekort aan bouwmaterialen, worden voorzien van de nodige middelen om die hulpbronnen te exploiteren.

Eveneens dient deze werkgroep prioriteit te verlenen aan een voorstel van de Verenigde Staten om een overzicht op te stellen van vraag en aanbod van bouwmaterialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen in de verschillende landen.

Aan werkgroep B werd verzocht, prioriteit te verlenen aan een voorstel van de Verenigde Staten om een studie te maken van de mogelijkheid tot vergroting van de productie en van de middelen tot het meest economisch gebruik van materialen, arbeidskrachten en hulpmiddelen.

Met betrekking tot de internationale documentatie werd aan het Secretariaat opgedragen, in overleg met de werkgroepen en met deskundige instanties op het gebied van de documentatie, de grondslagen te leggen voor een zo breed mogelijke documentatie op het gebied der volkshuisvesting.

Tenslotte verdient nog vermelding, dat de vergadering zich uitsprak voor coördinatie van de werkzaamheden van de verschillende U.N.O.-instanties, welke ertoe kan leiden, dat het „Housing Sub Committee” optreedt als regionaal orgaan (voor Europa) voor alle werkzaamheden op het gebied van volkshuisvesting en stedenbouw, waarbij echter nadruk gelegd werd op de noodzakelijkheid van maatregelen op korte termijn voor vermindering van het woningtekort en vergroting van de aanbouw.

Het is de bedoeling, dat de beide werkgroepen nog in de loop van Juli 1948 zullen bijeenkomen en met hun werk een aanvang maken.

Dit werk is enerzijds van brede allure, want het omvat vrijwel alle terreinen van de bouwnijverheid en de volkshuisvesting.

Anderzijds echter is het gericht op de praktische zijde van het woningvraagstuk en de nood van het ogenblik.

Wij kunnen nog niet zien, in welke richting deze internationale samenwerking zich zal ontwikkelen. Dit hangt in voornamete mate af van de vraag, welke landen hieraan zullen medewerken. Wij denken hierbij vooral aan die landen, die tot nu toe op dit speciale gebied afzijdig bleven en die over rijke hulpbronnen beschikken.

In ieder geval is hier een basis gelegd voor een internationale samenwerking, die niet alleen van belang kan zijn voor de wetenschappelijke behandeling van de vraagstukken van de volkshuisvesting, maar ook aan onderscheidene zwaar-geteisterde landen van Europa directe hulp kan verzekeren in de meest acute nood.

GELDZUIVERING IN DUITSLAND (II).

Toen op 26 Juni jl. de derde verordening van het Militair Gezag inzake geldhervorming werd afgekondigd, was de structuur van de geldzuivering in West-Duitsland in hoofdzaken vastgelegd. De eerste verordening voorzagen in de invoering van de Duitse mark en de eerste maatregelen inzake inwisseling van oud geld in nieuw; de tweede machtigde de „Bank Deutscher Länder” het nieuwe ruilmiddel in omloop te brengen tot een maximum van voorlopig 10 mld Duitse marken en bevatte verschillende maatregelen t.a.v. de centrale banken der „Länder” en andere instellingen; de derde legde de interne „wisselkoers” vast en stelde regelen inzake de gevolgen van de geldzuivering voor financiële, commerciële en sociale verplichtingen (contracten, lonen, pensioenen, sociale verzekeringen e.d.¹⁾.

Over de omvang van de in de Westelijke zones aangegeven en geregistreerde gelden is officieel nog niets bekend gemaakt. Aangezien echter de oorspronkelijk vastgestelde inwisselingsverhouding van 1 : 10 is gehandhaafd, kan men veilig aannemen, dat de geallieerde schatting van de oude circulatie, ten bedrage van 60 à 70 mld mark, tamelijk correct is geweest. De nieuwe circulatie is per medio Juli te stellen op 7 à 8 mld; hiervan werd ca 1,8 mld in omloop gebracht als „per capita quota”, ca 2 mld als „business quota” ter dekking van loonkosten en andere lopende uitgaven in de eerste week van de geldzuivering, en 4 à 5 mld in het kader van deblokkeringmaatregelen, crediten op korte termijn aan het bedrijfsleven en de verschaffing van lopende middelen aan de regeringen der „Länder”, bepaalde officiële lichamen en banken.

Het deflatoire karakter der monetaire hervorming spreekt voor zichzelf. In dit opzicht overtreft zij zonder twijfel alles wat na de oorlog op het gebied van geldzuivering in andere Europese landen heeft plaatsgevonden. Indien de Duitse volkshuishouding deze operatie overleeft, wordt de voorspelling van Mr. Cahen, Amerikaans „Deputy General Manager” van de „Joint Export and Import Agency”, dat de Duitse mark binnen afzienbare tijd een belangrijke (en wellicht zelfs „harde”) valuta zal kunnen worden, wellicht waarheid.

De procedure, welke voor de verdere afwerking van de geldzuivering wordt gevolgd, vertoont in vele opzichten gelijkenis met het in Nederland toegepaste stelsel; in West-Duitsland is de toepassing echter veel strenger. Onderscheid wordt gemaakt tussen particuliere, zakelijke en publieke saldi. In beginsel zijn alle saldi aan oud geld van particulieren en bedrijfsleven, geregistreerd tijdens de beginfase van de hervorming en hoger dan RM 5.000, geblokkeerd. Fondsen van overheidsinstellingen, spoorwegen en posten, en natuurlijk alle fondsen uit de oorlog, die nominaal op het crediet van het Derde Rijk en daaronder ressorterende lichamen stonden, zijn niet inwisselbaar en houden derhalve op te bestaan. Hetzelfde geldt voor de fondsen van het Militair Gezag en eveneens voor de zeer omvangrijke RM-saldi, in de verschillende „Länder” (van Bizonië) geaccumuleerd als tegenwaarde van Engelse en Amerikaanse valuta, met behulp waarvan voedselimporten zijn gefinancierd. Naast de eliminatie van deze belangrijke bronnen van inflatie worden thans voorzieningen getroffen voor een aanzienlijke verlaging der overheidsuitgaven. Hierboven werd reeds vermeld, dat aan verschillende overheidsinstellingen „working balances” in nieuw geld zijn verschaffd. Naar het schijnt zullen deze moeten worden terugbetaald uit de bijzondere heffingen, welke zullen plaatsvinden op grond van de komende Duitse wetgeving inzake „Lastenausgleich”. In de toekomst zal het voor de regeringen der „Länder” verboden zijn uitgaven te doen (of leningen uit te geven) tenzij gedekt door lopende (of toekomstige) inkomsten. Het Militair Gezag behoudt zich het recht voor, in budgetaire aangelegenheden te inter-

veniëren, indien genoemd beginsel in gevaar wordt gebracht.

Particuliere saldi worden op de volgende wijze behandeld. Bedragen tot 5.000 mark komen voor omwisseling in aanmerking. Dit zal geschieden in twee étappes, voor welk doel het bedrag in kwestie in twee gelijke porties wordt verdeeld: een vrije en een geblokkeerde rekening. De eerste wordt in de verhouding 1 : 10 tegen nieuw geld ingewisseld en — na aftrek van het direct per hoofd in vrij geld beschikbaar gestelde bedrag — aan de rechthebbende ter beschikking gesteld. Dit betekent, dat de rechthebbende maximaal 190—210 nieuwe marken kan opnemen²⁾. Inzake de geblokkeerde rekening zullen binnen 90 dagen maatregelen van het Militair Gezag bekend worden gemaakt. Er zijn nog geen beloften of voorspellingen gedaan omtrent hetgeen met deze rekeningen zal gebeuren, behalve dan dat is medegedeeld, dat ze zullen worden vrijgegeven „as and when economic conditions permit”. Resterende saldi in oud geld worden, mits tijdig geregistreerd, niet geconfisqueerd; zij blijven als geblokkeerde tegoeden op naam van de eigenaar staan. Of zij op een latere datum gedeeltelijk of geheel tot omwisseling zullen worden toegelaten, zal afhangen van Duitsland's toekomstig economisch en financieel herstel. Beloften zijn in dit opzicht niet gedaan, doch de zgn. „schaduwconversie”, op Duits voorstel in de wetgeving opgenomen, is in een verarmd land als Duitsland wellicht een betere politiek, van psychologisch standpunt uit bezien, dan regelrechte confiscatie.

Voor zakenlieden en beoefenaars van een vrij beroep is het onmiddellijk inwisselbare bedrag 10.000 in plaats van 5.000 mark. Voor ondernemingen, die door gebrek aan liquiditeit met productiestoringen te kampen zouden krijgen, zijn speciale voorzieningen getroffen. Een aanzienlijk deel van hun aangegeven saldi in oud geld zal voor onmiddellijke inwisseling worden vrijgegeven, mits een voorlopige verklaring van de belastingautoriteiten wordt overgelegd, dat alle belastingen zijn voldaan. Indien het bedrijf tenminste 20 werknemers in dienst heeft, mag bedoelde verklaring vervaangen worden door een certificaat van het arbeidsbureau of een loonbelastingdeclaratie.

In de Duitse geldzuivering zal de belastingdienst een zeer belangrijke rol spelen. Deze zal niet alleen belast zijn, zoals vanzelf spreekt, met belastinginning, maar zal ook optreden als instantie van onderzoek naar de na-oorlogse economische activiteit van het publiek, in het bijzonder met het oog op de vraag of de inkomens op legale of illegale wijze zijn verdiend. Illegaal verdiende gelden komen niet voor omwisseling in aanmerking. Ook zal, indien aan de belastingplicht niet ten volle is voldaan, deblokkering boven het inwisselbare minimum niet plaatsvinden, tenzij de achterstand is ingehaald. Het is niet overdreven om vast te stellen, dat het meer van de Inspecteur der Belastingen dan van de bankdirecteur zal afhangen; of de Duitse zakenman in de komende maanden over de fondsen, nodig voor de financiering van zijn bedrijf, zal kunnen beschikken.

Naar het schijnt, heeft het bedrijfsleven tot dusverre de interim-credietfaciliteiten, geopend door de geldzuiveringswetgeving, niet volledig benut, vnl. uit vrees, dat deze voorschotten de kans op het verkrijgen van een maximum hoeveelheid contant geld en crediet bij de uiteindelijke afwikkeling zouden kunnen verkleinen. Het moratorium, dat gedurende de eerste week der zuivering van kracht was, heeft deze terughoudendheid in de hand gewerkt. Thans echter is de situatie veranderd. Lonen, salarissen en andere periodieke betalingen, vervallend per 20 Juni jl., moeten, in de verhouding 1 : 1, in nieuwe marken worden voldaan. Voor snelle vermindering van kosten, speciaal lonen en salarissen, bestaat weinig speelruimte, aangezien bij de wet is voorzien in verlenging van opzeggingstermijnen en ontslag slechts is toegestaan met goedkeuring van het plaatselijk arbeidsbureau, dat het advies heeft gekregen

¹⁾ Zie ook ons eerste artikel in „E.-S.B.” van 7 Juli jl., blz. 533

²⁾ 2.500—600 of 2.500—400 gedeeld door 10.

al het mogelijke te doen ter verandering van een snelle stijging der werkloosheid. De „German Central Banking Council” heeft richtlijnen bekend gemaakt voor de credietpolitiek van de „Bank Deutscher Länder”. Het schijnt echter moeilijk te zijn een restrictieve monetaire politiek, ten doel hebbende verborgen voorraden aan het licht te brengen en de productie te stimuleren, te combineren met de goedkoopgeldpolitiek, nodig voor het bereiken van „full employment”. In elk geval liggen de officiële discontotarieven hoog; de minimumrentevoet voor credieten van de „Bank Deutscher Länder” aan de Bizonale Economische Administratie is 5 pCt; de centrale banken der „Länder” disconteren wissels en sluiten beleningen tegen 6 pCt, en berekenen 5 pCt voor credieten aan officiële instanties. Dit betekent, dat bankcredieten aan leidende ondernemingen minstens $7\frac{1}{2}$ à 8 pCt zullen moeten doen, zo niet meer. Zelfs dan zal geldschaarste voelbaar zijn; wellicht zullen speciale voorzieningen moeten worden getroffen om fondsen te verschaffen aan bedrijfstakken, die prioriteit genieten, zoals mijnbouw en staalindustrie. Een ernstig probleem biedt de Ruhr, waar het beschikbare credietpotentieel wordt geschat op DM 250 à 300 mln, hetgeen onvoldoende wordt geacht ter voldoening aan de behoeften van mijnen en staalindustrie, laat staan andere takken van bedrijvigheid. De deskundigen van de „Bank Deutscher Länder” zullen alle krachten moeten inspannen om de moeilijkheden, die allerwege zullen ontstaan, te overwinnen.

Terwijl verplichtingen, voortvloeiend uit lopende transacties, in Duitse markten moeten worden voldaan in de verhouding 1 : 1, zullen aandelen en obligaties worden ingewisseld door 10 Rijks- of goudmarken door 1 Duitse mark te vervangen. Hetzelfde geldt voor verzekeringscontracten (andere dan sociale verzekering), hoewel in de wetgeving is opgenomen, dat dit, met het oog op de aard der verzekeringsgedachte, niet noodzakelijk een reductie van toekomstige baten met de volle 90 pCt betekent.

In welke mate buitenlandse houders van vorderingen op Duitsland door de geldzuivering worden getroffen, is een zaak van gissing. De voorzieningen zijn in dit opzicht niet erg duidelijk. Naar de positie van onderdanen der bij de U.N. aangesloten landen wordt verwezen in art. 15 van de derde geldzuiveringsbeschikking, waarin wordt vastgesteld, dat Rijksmarkverplichtingen aan dergelijke onderdanen in Duitse markten zullen worden ingewisseld — naar aan te nemen valt eveneens in de verhouding 10 : 1 — „unless the United Nations' creditor refuses... such payment... or objects by declaration made to the debtor on or before August 20, 1948, against conversion... into Deutsche Mark”. Behalve met toestemming van de crediteur zal betaling in Duitse markten een Duits debiteur niet ontslaan van enigerlei verplichting, uitgedrukt in buitenlandse valuta. Geen der geldzuiveringsbeschikkingen blijkt explicite „goudclausules” of voorzieningen voor betaling in „goudmarkten” te bevatten, zoals dat in de periode tussen de beide oorlogen in credietovereenkomsten van het buitenland, met Duitse debiteuren dikwijls het geval was. In het algemeen hebben de geldzuiveringsbeschikkingen betrekking op „Reichsmark”, „Rentenmark” en „Goldmark”. Het betreffende artikel — art. 2 van de eerste beschikking — luidt als volgt: „Where in laws, ordinances, acts of administration and declarations relating to legal transactions, the unit Reichsmark, Goldmark or Rentenmark, is used, it shall, subject to special provisions for particular cases, be replaced by the unit Deutsche Mark”.

Dit schijnt erop te wijzen, dat de goudclausule in bestaande contracten krachteloos is gemaakt, ofschoon in bijzondere gevallen uitzondering op deze regel kan worden gemaakt. Het bovenvermelde artikel 15 van de derde geldzuiveringsbeschikking zwijgt over de „Goldmark”. Welke is nu de positie van buitenlandse crediteuren, in wier contracten een goudclausule is opgenomen?

Er bestaat een groot aantal buitenlandse vorderingen op Duitsland, vnl. in handen van ondernemingen en parti-

culieren in de Verenigde Staten, Engeland, Nederland, de Scandinavische landen, België en Zwitserland. In het algemeen kunnen de Duitse verplichtingen in drie groepen worden ingedeeld: de schulden, getroffen door de „Stillhalte”-overeenkomsten; schulden uit het lopende handelsverkeer en niet voldaan toen de tweede wereldoorlog uitbrak; vorderingen van buitenlandse houders van Duitse obligaties (achterstallige rente- en aflossingsverplichtingen). Het is duidelijk, dat de positie van buitenlandse crediteuren van Duitsland om opheldering vraagt. En ofschoon het vooruitzicht op inning dezer vorderingen voorlopig slechts gering is, is het in het belang zowel van de buitenlandse crediteuren als van de toekomstige credietwaardigheid van Duitsland, dat binnen afzienbare tijd een passende oplossing voor dit probleem wordt gevonden.

Frankfort, Juli 1948.

R. H. M. WORSLEY.

AANTEKENING.

HET ECONOMISCH HERSTEL VAN GRIEKENLAND 1).

Het economisch herstel van Griekenland wordt nog steeds in ernstige mate bemoeilijkt door de binnenlandse strijd. Het aantal werklozen in Griekenland bedroeg dit voorjaar ongeveer 90.000 (in Nederland over Maart—Mei gemiddeld 25.200); 139.000 man bevond zich in het leger, 50.000 personen waren bij de nationale bewakingsdienst; voorts bevinden zich in de steden een half miljoen vluchtelingen van het platteland, terwijl ca 15.000 personen in hallingschap of in gevangenissen vertoeven — een zwaar verlies aan werkkracht voor een landbouwstaat met ongeveer 8 miljoen inwoners.

Honderdduizend stuks vee en anderhalf miljoen schapen gingen tengevolge van de gevechten verloren en volgens officiële cijfers ligt 50.000 ha grond onbebouwd 2).

Van de \$ 300 mln, die oorspronkelijk aan Griekenland werden toegewezen, zijn, aldus deelde President Truman in Februari aan het Congres mede, \$ 172 mln. aangewend voor militaire doeleinden 3).

Het is tegen deze achtergrond, dat de mate van economische vooruitgang in Griekenland moet worden bezien.

Amerikaanse hulp.

In de negen maanden, gedurende welke de Amerikaanse Missie van Bijstand aan Griekenland zich heeft bezighouden met de vraagstukken van dat land, hebben de Verenigde Staten aanzienlijke materiële, financiële en technische hulp verleend. Niet, alleen voor militaire doeleinden werden voorraden en adviseurs ter beschikking gesteld, de Amerikaanse Missie heeft, in samenwerking met de Griekse Regering, ook veel bijgedragen tot het herstel van landbouw, industrie en transportwezen. Met behulp van Amerikaanse middelen kon de bevolking van het noodzakelijke voedsel worden voorzien en werd tevens de grondslag gelegd voor voorziening in het door de Overheid vastgestelde importprogramma. Bovendien werden maatregelen getroffen ter verbetering van 's lands financiële en monetaire toestand.

Landbouw en industrie.

De graanproductie, welke in 1946 weer begon toe te nemen, was in 1947, hoofdzakelijk als gevolg van het slechte weer, zeer laag; de tarwe-oogst bedroeg slechts ongeveer 500.000 ton, vergeleken met 700.000 ton in 1946 en 924.000 ton in 1939. De productie van de twee belangrijkste exportgewassen van Griekenland, tabak en krenten, bleef daarentegen na de oorlog voortdurend stijgen; ook de olijfolieproductie was in 1947 met 130.000 ton, d.i. 15 pCt

1) Voorzover niet nader aangegeven, werden de gegevens, in deze aantekening verwerkt, ontleend aan een artikel over de economische toestand in Griekenland in „The Board of Trade Journal” van 19 Juni 1948.

2) Dagbladbericht van 27 Februari jl.

3) Zie: „Neue Zürcher Zeitung” van 18 Februari jl.

meer dan de gemiddelde vooroorlogse productie, zeer bevredigend.

Verwacht wordt, dat de graanoogst van dit jaar, indien het weer meevalt en de activiteit van de guerillastrijders niet toeneemt, 200.000 groter zal zijn dan in 1947.

De industriële productie vertoonde na de oorlog het volgende beloop⁴⁾:

Indexcijfers van de industriële productie.

(in hoeveelheden; 1939 = 100)

1945	gemiddelde van Mei—December	33
1946		53
1947	gemiddelde eerste halfjaar	64
1947	gemiddelde tweede halfjaar	70

Deze cijfers van de industriële productie geven blijk van een geleidelijk stijgende binnenlandse bedrijvigheid. Het hoogste cijfer werd bereikt in October 1947 (74,4), daarna daalde de index echter weer en lag in Januari 1948, het laatst bekende cijfer, op 68. Na de genoemde top in October boekten m.n. de machine- en de rayon-industrie nog wel enige vooruitgang, maar de productie in de relatief belangrijke kledingindustrie bleef laag: de index lag voor 1947 gemiddeld op slechts 25, in Januari 1948 op 20. Ook de mijnbouw, een potentiële deviezenbron, is de gevolgen van de oorlog nog lang niet te boven. Gebrek aan technische hulpmiddelen, hoge lonen en bedrijfskosten, transportmoeilijkheden, enz. zijn oorzaak, dat de productie niet meer dan 12 pCt van de vooroorlogse bedraagt. De productie van bruinkool is daarentegen op een relatief hoog peil gebleven: de index lag in Januari 1948 op 90 (1939 = 100).

Hoe lang het zal duren voor de Griekse industrie het vooroorlogse peil weer zal hebben bereikt, hangt in grote mate af van de duur van de huidige labiele binnenlandse toestand. Vrees en gebrek aan vertrouwen belemmeren kapitaalinvesteringen; hoge rente en bedrijfskosten zijn fnuikend voor de ondernemerslust. De productie wordt thans door de Regering aangemoedigd door het voeren van een selectieve importpolitiek en ook tot op zekere hoogte door het aanbod van leningen op lange termijn tegen lage rentevoet door de Amerikaanse Missie.

De financiële en monetaire sfeer.

De kern van de Griekse economische moeilijkheden ligt op monetair gebied. Het land heeft nl. het hoofd te bieden aan een ernstige inflatie⁵⁾. De stijging van de geldomloop gaat gepaard met een sterke prijsstijging, d.w.z. er is hier sprake van een zgn. „open inflation”, i.t.t. een zgn. „suppressed inflation”, welke aanwezig is, indien de prijzen door directe controle relatief stabiel worden gehouden.

Dat de inflatie een ernstig karakter heeft aangenomen, wordt duidelijk geïllustreerd door het volgende overzicht, weergevende de ontwikkeling van de geldomloop, de detailhandelsprijzen en de reële waarde van kassaldi (afgeleid van de eerste twee reeksen).

Indexcijfers van de geldomloop, detailhandelsprijzen en kassaldi.

(1938 = 100)

	1945		1946		1947	
	Nov.	Mei	Nov.	Mei	Nov.	Mei
Geldomloop	1.056	5.400	6.500	9.390	11.514	
Detailhandelsprijzen	—	14.210	15.197	16.690	23.810	
Reële waarde van kassaldi	—	38	43	56	48	

Bron: „A survey of the economic situation and prospects of Europe”, samengesteld door de „Economic Commission for Europe”, United Nations, Genève 1948.

⁴⁾ Berekeningen van de „Federation of Greek Industries”. Zie: „The economic situation in Greece and the Bank of Greece in 1946”, Bank of Greece, Athene 1948 en „Monthly Bulletin of the Bank of Greece” van Januari 1948.

⁵⁾ Vgl.: „Internationale geld- en kapitaalmarkten; de strijd tegen de inflatie” in „E.-S.-K.” van Maart 1948.

De bankbiljettencirculatie bereikte een top in December 1947; nadien is zij, blijkens onderstaand staatje, weer enigszins gedaald.

Bankbiljettencirculatie.

(in 1.000 mln drachmen)

eind 1945	105	1948 Jan.	893
eind 1946	538	Febr.	866
eind 1947	974	Mrt.	888

Bron: „Monthly Bulletin of Statistics” van het „Statistical Office of the United Nations” van Mei 1948.

De angst voor een verdergaande inflatie in Griekenland is echter nog altijd groot en wordt tot uitdrukking gebracht in de aankoop, door particulieren, van gouden sovereigns. De Bank van Griekenland tracht de drachme te steunen door de markt voor deze sovereigns stelselmatig door verkopen te voeden; hierdoor is de invloed van de grote fluctuaties der goudprijzen op de goederenmarkten verminderd. Desondanks lag de gemiddelde prijs van de belangrijkste voedingsmiddelen eind Maart jl. nog 20 pCt boven het peil in November 1947, de maand, waarin de lonen volgens collectieve contracten voor de duur van zes maanden werden vastgelegd. Trouwens ook het beloop van de kosten van levensonderhoud geeft nog geen reden tot terugkeer van vertrouwen in de landsvaluta.

Kosten van levensonderhoud in Athene.

(Algemene gewogen index; 1938 = 100)

November 1944	394,6	November 1947	20.403,9
November 1945	3.917,4	Januari 1948	22.907,4
November 1946	15.431,3		

Bron: „Monthly Bulletin of the Bank of Greece” van Januari 1948.

In dit verband zij vermeld, dat de laatste maanden enige vorderingen zijn gemaakt inzake de verbetering van de financiële toestand van Griekenland. Het is evenwicht brengen van de begroting (die een tekort van 207 mld drachmen te zien geeft) is wel de moeilijkste, maar tevens voornaamste, taak op dit terrein. Zowel de ontvangsten als de uitgaven van de Overheid zijn gestegen, zodat de begroting na de voorlegging aan het Parlement in December jl. weer moest worden herzien.

De na-oorlogse wijzigingen in de overheidsontvangsten en -uitgaven, vergeleken met die van vóór de oorlog, vertonen, wanneer de cijfers worden gecorrigeerd aan de hand van de index voor de kosten van levensonderhoud, het volgende beeld:

Overheidsontvangsten en -uitgaven in vooroorlogse prijzen.

(Vooroorlogse uitgaven = 100)

Vóór de oorlog (1938-'39)	Uitgaven	Ontvangsten	Tekort
Financiële jaar beginnende in	100	108	— 8
1946	84	38 ¹⁾	46
1947	115	61 ¹⁾	54

¹⁾ Exclusief ontvangsten uit de verkoop van UNRRA-goederen.

Bron: „A survey of the economic situation and prospects of Europe”, samengesteld door de „Economic Commission for Europe”, United Nations, Genève 1948.

In Griekenland, dat lijdt onder een acute prijsinflatie, bleven dus de overheidsuitgaven (reëel gemeten) relatief laag, omdat de toeneming van de overheidsuitgaven geen gelijke tred hield met het scherp stijgende prijspeil. Een dergelijk verschijnsel valt o.a. waar te nemen in Frankrijk, Italië en Polen.

In- en uitvoer.

De buitenlandse handel van Griekenland heeft zich na de oorlog als volgt ontwikkeld.

Buitenlandse handel.

(in miljoenen drachmen)

Maandgemiddelden	Invoer	Uitvoer
1938	1.230	846
1945	235	103
1946	42.916	16.812
1947	75.025	29.920
1948 Jan.	84.986	29.154
Febr.	119.108	45.165

Bron: „Monthly Bulletin of Statistics” van het „Statistical Office of the United Nations” van Mei 1948.

Bij het raadplegen van de hierboven gegevens cijfers voor de in- en uitvoer moet men er rekening mede houden, dat ook hierin zich de depreciatie van de drachme weer spiegelt.

Teneinde de buitenlandse valuta te verwerven, nodig ter financiering van essentiële invoergoederen, is een sterke stijging van de export vereist. Duidelijk komt de erasmus van de Griekse situatie in deze. Aan het licht door de geraamde invoerbehoefden te stellen tegenover de dollarinkomsten en ontvangsten uit andere bronnen, waaruit het tekort is af te leiden (cijfers in miljoenen dollars):

Invoerbehoefden	262,3
Dollarinkomsten	67,1
Ontvangsten uit andere bron	9,3
Tekort	185,9

Deze cijfers zijn medegedeeld door het „State Department” van de Verenigde Staten⁶⁾ en hebben betrekking op de periode van 1 April 1948—30 Juni 1949, de eerste termijn van het Marshall-plan.

Vergroting van het opnemingsvermogen van de Europese markten, waarop de Griekse uitvoer vroeger in hoofdzaak heeft gesteund, is voor de mogelijkheid van uitbreiding der export een eerste vereiste. Griekenland heeft met verschillende Europese landen bilaterale handelsovereenkomsten gesloten, zo onlangs met de Bizone en de Franse zone van Duitsland, Frankrijk en Zweden en de overeenkomsten met Oostenrijk en Italië uitgebreid, resp. verlengd.

Stimulering van de Griekse export blijft een belangrijk onderdeel van de overheidsbeleid; de hoogte van het toekomstige welvaartspeil in Griekenland is grotendeels van herstel van de uitvoer afhankelijk.

De invoerpolitiek van de Griekse Regering, opgesteld na overleg met de Amerikaanse Missie, welke thans ongeveer 8 maanden wordt toegepast, heeft ten doel te voorkomen, dat de beperkte devisa-bronnen uitdrogen en ervoor te zorgen, dat de meest noodzakelijke goederen kunnen worden ingevoerd. De invoer is dan ook aan de hand van een prioriteitschema aan strenge beperking onderworpen. Zo worden, om een voorbeeld te noemen, geen deviezen besteed aan de invoer van afgewerkte textielgoederen, maar wel is in het importprogramma van April—Juni 1948 een bedrag uitgetrokken voor de import van wol en wollen garens.

De toekomst.

De Amerikaanse hulpverlening door middel van de Amerikaanse Missie van Bijstand aan Griekenland eindigde officieel op 30 Juni 1948. Verdere hulp zal thans moeten komen van het Europese Herstel Programma; het aandeel van Griekenland uit hoofde van het E.R.P. is nog niet definitief bekend. Een minimum van \$ 106 mln is gegarandeerd, maar — volgens „The Board of Trade Journal” — hoopt men nog altijd, dat dit bedrag zal worden verhoogd.

⁶⁾ Zie: „The Financial Times” van 21 Januari 1948.

INTERNATIONALE NOTITIES.

HET I.M.F. EN DE GOUDPRIJS.

Vrijwel overal ter wereld kampen de goudmijnen met gestegen kosten, terwijl verhoging van de verkoopprijs van hun product niet mogelijk is geweest. Vandaar allereerste verzoeken tot het verlenen van subsidies. Als gevolg van de druk der dollarschaarste hebben verschillende regeringen aan deze aandrang gehoor gegeven; zo stelde Canada in November jl. een subsidiestelsel in, gedifferentieerd op basis der productiekosten. Iets dergelijks is in Australië en Zuid-Afrika nog niet geschied, maar, aldus „The Economist” van 26 Juni jl., er wordt in deze richting

voortdurend druk door de producenten uitgeoefend. In verband met in omloop zijnde geruchten heeft het Amerikaanse Departement van Financiën medio Juni categorisch ontkend, dat een discussie over herziening van de goudprijs in het voornemen zou liggen.

Deze ontkening sluit volgens „The Economist” de mogelijkheid van actie door de betrokken regeringen nog niet uit. Het standpunt der Amerikaanse Schatkist is in overeenstemming met de politiek van het Internationale Monetair Fonds, dat de verplichting van de leden, om geen goud te kopen tegen een prijs hoger dan de overeengekomen valutapariteiten, ziet als een verplichting om geen subsidie in te voeren in de vorm van een „uniform payment per ounce of gold for all or part of the gold produced”. Een subsidiestelsel, dat voorziet in een gedifferentieerde bijdrage, variërend naar gelang van de productiekosten van iedere reflectant, is daarom in principe aanvaardbaar, tenzij kan worden aangetoond, dat het stelsel in kwestie de stabiliteit der wisselkoersen zou ondermijnen of „widespread doubt” zou veroorzaken omtrent de uniformiteit van de monetaire waarde van het goud. De verklaring van de Amerikaanse schatkist suggereert, dat het I.M.F. voorshands tevreden is met de formule, waarmede het zijn houding tegenover het Canadese stelsel bepaalde. Echter, aldus „The Economist”, „the further these subsidy arrangements extend, the more will that formula begin to look like mere face-saving”.

HET RIJSTPROBLEEM.

De wereldrijsttoegst van dit jaar zal, naar uit de Zuidoost-Aziatische oogstberichten valt af te leiden, voor het eerst weer ongeveer het vooroorlogse niveau, dat voor de jaren 1935/36 tot 1939/40, gemiddeld op 106,2 miljoen ton lag, bereiken. Hoewel het inhalen van de achterstand op de vooroorlogse productie als een zeer belangrijke gebeurtenis wordt beschouwd, moet dit, volgens de „Neue Zürcher Zeitung” van 7 Juli jl., niet als de oplossing van het rijstprobleem worden gezien. Immers, reeds in de periode tussen de beide wereldoorlogen bestond er een acuut rijsttekort, daar de bevolking in de rijstconsumerende landen gedurende die tijd met ca 12 pCt méér is toegenomen dan de rijstproductie. Dat dit tekort zich toendertijd niet op de markt openbaarde, vindt zijn oorzaak in het feit, dat de Oost-Aziatische bevolking door haar armoede geen sterke vraag kon uitoefenen. Wanneer bovendien rekening wordt gehouden met een bevolkingstoename van 10 pCt gedurende de oorlog, terwijl de huidige aanwas 10 miljoen personen per jaar bedraagt, vertegenwoordigend een rijstverbruik van minstens 1,3 miljoen ton per jaar, is het duidelijk, dat er nog steeds sprake is van een rijsttekort. Het door de Verenigde Naties uitgegeven „Rice Bulletin No. 1” verwacht dan ook, dat het aanbod voor 1948 en 1949 meer dan 14 miljoen ton beneden de vraag zal blijven, een tekort, dat voor 1950 wellicht tot 13 miljoen ton kan worden gereduceerd, terwijl de export dit jaar slechts 40 pCt van die van 1934—1938 zal bedragen.

De gevolgen van het rijsttekort doen zich ook buiten de eigenlijke rijstmarkt gevoelen. Rijst vormt nl. de grondslag voor de lonen in het Verre Oosten, en hoge rijstprijzen t.g.v. de schaarste beïnvloeden daardoor de productiekosten der Oost-Aziatische stapelproducten¹⁾. Bovendien wordt de verminderde rijstconsumptie in het Verre Oosten ondervangen door vermeerderde consumptie van oliehoudende zaden, hetgeen invloed heeft op de wereldvoorziening van oliehoudende zaden en plantaardige oliën. Hoewel de productie van oliehoudende zaden door openlegging van nieuwe productiegebieden in de volgende jaren kan worden opgevoerd, blijft voorshands de voorziening van deze producten ten nauwste met de oplossing van het rijstprobleem verbonden.

¹⁾ Zie: „Het economisch herstel van Indonesië”, in „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” van September 1947, blz. 38.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Na het passeren van de maandultimo, welke geen bijzondere spanningen teweeg bracht, is de geldmarkt vrij krap geworden. De voornaamste oorzaak hiervan is de dividendbetaling van de Koninklijke ten bedrage van omstreeks f 54 miljoen, hetgeen haar bankrelatie tot een omvangrijk aanbod van schatkistpapier noopte ter verkrijging van de benodigde middelen. Dit aanbod werd door de markt slechts moeizaam opgenomen, aangezien thans vrijwel geen schatkistpapier vervalt en uit dien hoofde dus weinig middelen toestromen. De callgeldrente steeg dan ook tot $1\frac{1}{4}$ pCt en de marktdisconto's bereikten het wel zeer hoge peil van $1\frac{7}{16}$ pCt voor drie t/m negenmaands-promessen, terwijl Mei- en Junipapier tegen $1\frac{1}{2}$ pCt aangeboden was.

Deze verkrapping als zodanig lijkt echter van voorbijgaande aard te zijn, daar, voorzover het dividend niet in contanten wordt opgenomen, geen middelen definitief aan het geldmarktreservoir worden onttrokken en dus slechts verschuivingen de spanningen hebben veroorzaakt. Echter, het is niet onmogelijk, dat andere omstandigheden de geldmarkt gedurende Juli krap zullen doen blijven. De betaling van belastingen en de aankoop van investeringscertificaten vindt geregeld voortgang, terwijl, zoals opgemerkt, in de lopende maand maar zeer weinig schatkistpapier komt te vervallen.

De aandelenmarkt gaf ook in de afgelopen week slechts geringe koersveranderingen te zien. De omzetten waren gering, zodat toevallige aan- of verkooporders in individuele fondsen wel enige schommelingen teweeg konden brengen, zonder echter het algemene marktbeeld belangrijk te beïnvloeden. De internationale gebeurtenissen oefenden weinig invloed uit, of het moest zijn, dat deze gecompenseerd werd door een koersverhogende tendentie van weer opkomende devaluatiegeruchten.

De staatsfondsenmarkt handhaafde zich vrij goed, met uitzondering van de 3 pCt investeringscertificaten, welke tot $97\frac{1}{2}$ pCt daalden. In deze stukken vindt regelmatig groot aanbod plaats van degenen, die hun geblokkeerde gelden langs deze indirecte weg willen vrijmaken. De stukken kunnen niet voor belastingbetaling worden gebruikt, zodat aankopen uit dezen hoofde, welke de koers der andere staatsfondsen vrij goed steunen, hier niet plaatsvinden. Onder de huidige omstandigheden zullen het dus vermoedelijk voornamelijk de institutionele beleggers zijn, die als kopers van de 3 pCt investeringscertificaten optreden. Hun middelen nemen nog wel regelmatig toe, doch anderzijds vindt de verstrekking van leningen aan industriële ondernemingen, welke een hogere rente dan staatsfondsen geven, bij deze instellingen steeds meer ingang, waardoor hun belangstelling voor staatsobligaties uit de aard der zaak verzwakt.

	2 Juli	9 Juli
A.K.U.	164 $\frac{1}{2}$	166 $\frac{1}{2}$
v. Berkel's Patent	125	122 $\frac{1}{2}$
Lever Bros. Unilever C. v. A. ..	296 $\frac{1}{2}$	299 $\frac{1}{2}$
Philips G. b. v. A.	256 GB	259 $\frac{1}{2}$
Koninklijke Petroleum	348 $\frac{1}{2}$	339 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	202 $\frac{1}{2}$	202 $\frac{1}{2}$
N.S.U.	188 $\frac{1}{2}$	189 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	221 $\frac{1}{2}$	223
Deli Mij. C. v. A.	157 GB	157 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	163 $\frac{1}{2}$	166 GB

DE BELGISCHE GELD- EN KAPITAALMARKT IN JUNI 1948.*Geldmarkt.*

De geldmarkt werd gedurende de maand Juni vooral beïnvloed door de geldoverdrachten, die gepaard gingen met de inschrijvingen op de nieuwe staatslening en de

deblokkering van $\frac{1}{5}$ van het saldo. (met minimum van 10.000 fr.) van de tijdelijk onbeschikbare 40 pCt rekeningen, ontstaan in verband met de geldzuivering. Naar raming zou het gedeblokkeerde bedrag ongeveer 3 mld fr. belopen. De invloed van laatstgenoemde operatie op de totale geldomloop kan nog niet worden nagegaan. Bij de Nationale Bank steeg de geldomloop met 853 mln fr. In feite kon de operatie zonder grote moeilijkheden voor de Schatkist worden doorgevoerd ingevolge het binnenkomen van de opbrengst van de nieuwe staatslening (3,7 mld fr.). De Schatkist zag zelfs mogelijkheid om 1.565 mln fr. voorschotten aan de Nationale Bank terug te betalen. Er dient nochtans opgemerkt, dat die gemakkelijke positie van de Schatkist eerder van tijdelijke aard zal blijken te zijn, indien tegen het tijdstip van de definitieve besteding van de binnengekomen bedragen aan overheidsinvesteringen geen nieuwe inkomsten er de plaats van hebben ingenomen.

Het wegvloeden van de ingeschreven bedragen op de staatslening bij de banken bracht een verkrapping teweeg van de daggeldmarkt. Het Rentefonds moest voor 1,7 mld fr. beroep doen op de Nationale Bank, wyl anderdeels de portefeuille handelspapier van de circulatiebank toenam met 755 mln fr.

De betalingen aan het buitenland konden gemakkelijk worden verzekerd door de lopende inkomsten aan goud en deviezen. De goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank steeg zelfs met 214 mln fr. De dekking van de biljettencirculatie bedroeg per einde Mei 49 pCt.

De stijging van de goudprijs op de internationale markten was ook in Brussel op de zwarte markt voor goud en deviezen voelbaar (sovereign: 757,5 tegen 751,3; Napoléon: 577,5 tegen 562,5). De daling van de papieren dollar en de Zw. frank bleek gestuit (stabiel aan resp. 50,75 en 12,56). Het pond sterling (140,5 tegen 138) en de gulden (9,47 tegen 9,25) gingen vooruit, wyl de Fr. frank nagenoeg hetzelfde peil hield als de pariteit van de toeristencheques (14,30 à 14,60).

Kapitaalmarkt.

De aangroei van de inlagen op de particuliere spaarboekjes bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas voor de 5 eerste maanden van het jaar (1,1 mld fr.) overtrof licht die van 1947 (0,9 mld fr.), dewelke als zeer bevredigend werd aangezien. De totale inlagen bereikten per einde Mei op basis gemiddelde 1936-'38 = 100 echter slechts index 203.

De kapitaalvergrotingen door openbare uitgifte van nieuwe aandelen blijken de laatste tijd weer toe te nemen. Gedurende de maand Juni boden 4 private vennootschappen tezamen voor ongeveer 70 mln fr. nieuwe aandelen aan. Verschillende andere emissies werden aangekondigd voor de maand Juli.

De inschrijving op de 4 pCt Schatkistcertificaten 1948 liep, zoals reeds in de vorige kroniek werd voorzien, vlot van stapel. De opbrengst bedroeg 3.700 mln fr. en de inschrijvingen zouden grotendeels gebeurd zijn met vers geld. De certificaten werden reeds op 28 Juni ter beurze geïntroduceerd aan 97,5 pCt (intekeningsprijs). Deze koers bleef tot einde Juni ongewijzigd.

Voor half Juli werd een nieuwe belangrijke emissie aangekondigd van 1 mld 4 pCt obligaties van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen. Alle modaliteiten van deze uitgifte zullen dezelfde zijn als van de pas onderschreven staatslening.

Op de obligatiemarkt werden de koersen van de Schatkistcertificaten nog lichtelijk beïnvloed door de uitgifte van de 4 pCt Schatkistcertificaten 1948. De koersen van de langlopende Staatsfondsen bleven ongewijzigd. Het komt ons nochtans voor, dat ze gesteund werden door het Rentefonds, vandaar het kunstmatig peil waarop ze gehandhaafd bleven, hetgeen tot uiting komt in het onderstaande schema van de onderscheidenlijke rentevoeten. De obligaties van het Gemeentekrediet en van de steden en gemeenten verloren enkele fracties, wyl bij de obligaties

van de private vennootschappen weinig koersafwijkingen vielen te noteren. De tabel van de netto-rendementen per einde van de maand wijkt dan ook niet veel van die van de vorige maand af.

Looptijd	Staatsfondsen		Oblig. van Steden		Oblig. van private vennootschappen	
	Mei	Juni	Mei	Juni	Mei	Juni
tot 1952	4,66	4,64	5,08	5,17	—	—
tot 1957	4,81	4,82	4,98	5,06	5,77	5,88
na 1957	4,72	4,72	5,73	5,77	5,95	5,97

Bedrijvigheid van de aandelenbeurs van Brussel.

	Aantal verhandelde stukken (in duizendtallen)	Kapitalen (in miljoenen fr.)	Algemene koersindex, 1936-'38=100
Einde Feb. 1948	44,4	50,9	160,4
Einde April	21,0	20,2	152,7
Einde Mei	21,8	19,8	144,1
Midden Juni	18,0	18,9	143,7
Einde Juni	19,6	20,7	139,8

Hieruit blijkt, dat de algemene index gedurende de maand Juni opnieuw met ongeveer 3 pCt terugliep; diensengevolge werd de hausse van het begin van het jaar, die ontstond wegens externe oorzaken (geruchten betreffende devaluatie van de Europese munten en effectieve devaluatie van de Franse frank), volkomen te niet gedaan en het koerspeil beneden dit van einde December 1947 gebracht. Als oorzaken van de dalende beweging kunnen worden aangegeven.

Aan de vraagzijde. 1. Er is weinig vraag naar aandelen doordat belangrijke sommen van de beurs worden weggehouden wegens de brede verspreiding van de opotting van goud, sterke deviezen en bankbiljetten ingevolge de internationale toestand, de onzekere fiscale positie, waarin nog vele beleggers verkeren, de poging tot belastingontduiking voor hoge winsten en de vrees voor verdere waardedaling van beleggingsobjecten, waaronder aandelen. Andere spaargelden komen niet op de beurs terecht ingevolge de restrictieve credietpolitiek van de Overheid, die er op gericht is alle beschikbare middelen voor te behouden aan rechtstreekse productieve doeleinden. De talrijke openbare uitgiften van aandelen en obligaties trekken verder belangrijke kapitalen van de beurs weg.

2. Een verhoogd deel van het spaarvolume wordt door bemiddeling van institutionele beleggers (uitbreiding van maatschappelijke zekerheid, levensverzekeringen, enz.) op de kapitaalmarkt gebracht. Genoemde instellingen verkiezen wegens de aard van hun bedrijvigheid minder riskante beleggingen boven aandelen. Het relatief lager rendement en de mindere koersvastheid van de aandelen in vergelijking met de obligaties trekt de spaarders in het algemeen overigens niet aan tot eerstgenoemde beleggingsobject. De netto-winsten van de ondernemingen worden naar omlaag gedrukt door de verhoogde sociale en fiscale lasten en de belangrijke bedragen, die aan afschrijvingen, worden besteed. De uitgekeerde dividenden blijven beperkt wegens de sterke interne financiering, op haar beurt een gevolg van de kapitaalbehoefte voor uitbreiding, modernisatie enz., die wegens de krapheid van de kapitaalmarkt niet kunnen gefinancierd worden door een openbare uitgifte van aandelen of obligaties.

3. De ongunstige rendementsperspectieven van bepaalde bedrijfstakken, te wijten aan verzadiging van de binnenlandse markt en moeilijkheden bij de export, o.m. de textielnijverheid.

Aan de aanbodzijde. Een verhoogd aanbod komt tot stand ingevolge cumulatieve belastingsinningen, behoeften aan liquiditeiten voor aanvullen van bedrijfskapitaal of financieren van nieuwe investeringen en arbitrages van

aandelen tegen vooral kortlopende overheidsfondsen, wegens het hoger rendement en de koersvastheid van deze laatste.

Brussel.

V. VAN ROMPUY.

STATISTIEKEN.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Metaalvoorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
23 Juni 1948	5.661,2	116,2	192,0	47,5	4.064,1	1.334,3
30 Juni 1948	5.659,4	117,3	248,2	47,5	4.221,0	1.245,8
7 Juli 1948	5.659,4	129,7	238,0	47,5	4.154,5	1.420,9

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 12 Juli 1948

		Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	{	Hoofdbank f	—
		Bijbank	—
		Agentsch.	10.000,—
		f	10.000,— ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven van de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)			—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.800.000.000,—
Beleningen: (Hoofdbank f 143.488.619,33 ²⁾)			
{		Bijbank	1.450.675,30
{		Agentsch.	6.817.305,26
		f	151.756.599,89
Op effecten, enz.		f	151.118.435,28 ²⁾
Op goederen en celen		f	638.164,61
			151.756.599,89 ¹⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)			—
Boekvoordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal		f	481.702.591,66
Zilveren munt, enz.		f	492.728,74
			482.195.320,45
Papier op het buitenland	f	310.970.500,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland		134.092.438,19	
Buitenlandse betaal-middelen		5.743.191,28	
			450.806.129,27
Belegging van kapitaal, reserves en pensioen-fonds			106.052.351,83
Gebouwen en inventaris			2.500.000,—
Diverse rekeningen			220.039.226,—
		f	4.713.359.627,64
		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		12.759.703,05	
Bijzondere reserves		54.447.566,03	
Pensioenfondsen		19.920.283,04	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		119.306.175,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)		2.961.945.315,—	
Bankassigntaties in omloop		221.890,58	
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist	f	819.627.632,50	
Geblokkeerde saldo's van banken		27.870.936,89	
Geblokkeerde saldo's van anderen		22.006.157,40	
Vrije saldo's		463.537.986,40	
			1.333.042.713,19
Diverse rekeningen			191.715.981,75
		f	4.713.359.627,64

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) .. 36.894.550,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten .. 145.932.989,—

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegesp. in het corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
31 Mei '48	483.477	339.990	129.682	1	164.439
7 Juni '48	482.744	328.940	158.037	1	149.440
14 " '48	482.446	338.062	145.814	1	146.374
21 " '48	482.260	321.995	164.189	10	145.075
28 " '48	482.131	318.167	149.260	10	150.156
5 Juli '48	482.162	315.820	145.392	10	151.270
12 " '48	482.195	310.970	139.836	10	151.757

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant				Vrije saldi
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen		
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158	
31 Mei '48	2.947.391	778.917	45.578	25.659	503.197	
7 Juni '48	2.943.010	736.536	51.903	25.598	578.198	
14 " '48	2.924.460	769.017	77.377	25.654	514.171	
21 " '48	2.909.438	761.640	97.996	29.003	506.454	
28 " '48	2.960.501	741.422	56.898	23.610	506.384	
5 Juli '48	2.991.443	719.554	44.719	22.297	505.168	
12 " '48	2.961.945	819.628	27.871	22.006	463.538	

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
3 Juni 1948	27.116	11.728	7.380	882	306	52.626
10 " 1948	27.158	11.571	8.774	838	314	51.706
17 " 1948	27.237	11.942	8.682	643	332	51.031
24 " 1948	27.240	12.099	8.489	598	335	51.044
1 Juli 1948	27.805	11.668	8.781	998	316	52.606
8 " 1948	27.820	11.483	9.641	783	292	52.581

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van Oct. '44 ³⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
3 Juni 1948	637	167.575	79.022	7	6.461	483
10 " 1948	637	167.966	78.889	6	6.837	483
17 " 1948	637	167.494	78.301	4	6.889	482
24 " 1948	637	167.313	78.365	4	6.755	482
1 Juli 1948	637	170.323	80.290	2	7.298	482
8 " 1948	636	170.775	80.863	6	7.045	481

- 1) Waarvan 10.493 miljoen francs onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- 2) Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
- 3) Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
17 Juni 1948	52.817	237.750	125.042	121.900	426.000
24 Juni 1948	52.817	241.628	125.042	122.800	426.000
1 Juli 1948	52.817	240.596	125.042	126.100	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
6 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
17 Juni 1948	788.702	222.477	722	220.595
24 Juni 1948	790.639	216.764	738	214.681
1 Juli 1948	825.574	201.263	798	199.109

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Juni 1948	15 Juni 1948
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 795.086.845,58	f 803.103.247,08
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	458.925,12	161.007,22
Kasvorderingen wegens creditverstrekking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	635.475.879,38	625.762.280,59
Voorschotten op ultimo Mei 1948 a. d. gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	51.868.142,48	51.868.142,48
Vorderingen in rekening-courant op Nederlands-Indië	653.621.560,71	650.158.985,71
Suriname	31.163.476,97	31.988.650,22
Curacao	—	2.245.014,22
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	23.292.767,07	24.780.418,—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	197.278.827,37	217.917.320,77

Verplichtingen	23 Juni 1948	15 Juni 1948
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1505.173.100,—	f 1504.973.100,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1800.000.000,—	1800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) f 6.249,5 m/m w.o. garantie Bretton Woods f 804 mill.	5445.500.000,—	5479.200.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	144.833.314,50	145.382.668,50
Schuld op ultimo Mei 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlands-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	2.085.843,16	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	791.383.574,12	732.301.606,82
Andere staatsbedrijven	5.092.885,08	5.868.091,80
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks-Schatkist	2712.125.643,21	2712.433.793,21

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN BELGIË¹⁾.

1938 = 100	Aug. 1947	Sept. 1947	Oct. 1947	Nov. 1947	Dec. 1947	Jan. 1948	Febr. 1948	Mrt. 1948
Algemene index v. d. ind. prod. ²⁾	91	93	101	103	101	103	102	107
Steenkool	74,1	81,4	86,9	77,5	83,9	91,0	70,4	93,2
Cokes	97,8	95,8	106,2	102,9	105,5	106,9	102,8	105,1
Cement	95,8	88,8	108,2	105,4	105,1	108,6	102,0	107,9
Ruw ijzer	109,1	96,7	134,6	133,8	146,5	151,2	146,4	160,6
Ruw staal	119,8	110,1	154,4	136,5	152,4	162,2	150,1	168,9
Afgewerkt staal	123,7	118,3	159,7	143,1	163,1	165,8	157,8	172,0
Afgewerkt ijzer	53,6	70,7	72,1	96,5	71,5	84,6	66,1	137,6
Vlas (spinnerij)	107,4	115,3	125,3	109,8	132,2	121,3	119,1	121,0
Vlas (weverij)	74,8	80,2	84,2	78,1	76,9	66,0	67,2	67,9
Katoen (spinnerij)	95,1	105,8	127,9	108,2	114,5	117,5	118,0	121,3
Katoen (weverij)	123,9	137,8	153,9	133,8	146,2	144,6	133,2	140,4
Wol (kamwol, spinnerij)	105,5	161,7	197,2	169,8	171,3	176,5	160,7	164,8
Wol (weverij)	129,8	154,9	150,5	120,3	119,0	126,0	127,8	138,2
Vlaskglas	86,2	92,6	90,6	109,8	112,3	105,7	97,6	97,2
Holgias	105,6	107,8	114,7	134,3	143,3	138,8	132,0	144,6
Papier	119,8	138,1	151,1	137,8	149,3	143,9	121,5	156,3
Margarine	93,8	111,6	117,3	93,0	105,0	93,6	99,3	101,7
Geraffineerde suiker	59,0	76,7	81,8	99,7	76,7	75,4	76,4	86,7
Sigaren	39,7	49,8	61,4	60,9	58,6	59,3	43,1	43,0
Sigaretten	148,5	193,1	138,8	97,3	129,8	128,3	91,8	156,8

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek. . betekent: de gegevens ontbreken. Gecorrigeerde gegevens zijn cursief gedrukt.
²⁾ 1936—38 = 100 (Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek (Leuven)).

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen aangekomen zeeschepen ¹⁾.

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	19.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.632	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.817.922	5.284	9.312.726
1947	5.974	9.883.446	2.443	2.769.462	8.013	16.762.921
1948						
Januari	513	900.645	208	217.476	676	1.426.923
Februari	623	915.570	204	242.371	645	1.326.948
Maart	713	1.170.494	249	293.996	759	1.640.485
April	759	1.149.060	260	271.421	677	1.351.495
Mei	712	998.949	293	309.549	742	1.513.300
2 t/m 8 Mei	152	176.696	66	67.101		
9 t/m 15 Mei	152	202.792	71	74.073		
16 t/m 22 Mei	168	285.666	56	71.984		
23 t/m 29 Mei	167	243.575	69	67.194		
30 Mei t/m 5 Juni	161	235.011	63	65.281		
6 t/m 12 Juni	150	210.014	71	71.836		
13 t/m 19 Juni	169	296.418	64	91.048		
20 t/m 26 Juni	124	172.298	56	72.654		

¹⁾ Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen gulden)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	30 April 1948	31 Mei 1948	30 April 1948	31 Mei 1948
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	61	99	78	115
Ned. schatkistpapier	2368	2348	3003	2984
	2429	2447	3081	3099
Ander overheidspapier	27	31	134	137
Wissels	3	3	7	8
Bankiers in binnen- en buitenland	88	96	131	128
Prolong. en voorsch. tegen effecten	40	39	54	51
	158	169	326	324
Debiteuren	407	388	500	480
Effecten en syndicaten	16	13	20	18
Deelnemingen (incl. voorschotten)	29	31	41	43
	452	432	561	541
Gebouwen	12	12	17	17
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	3052	3061	3986	3982
Passiva:				
Crediteuren	2504	2531	3262	3287
Wissels	12	14	12	14
Deposito's op termijn	216	204	295	280
Kassiers en genom. daggeld.	9	2	9	2
Diverse rekeningen	77	76	109	100
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2819	2828	3688	3684
Aandelenkapitaal	157	157	205	205
Reserve	76	76	93	93
	3052	3061	3986	3982

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN NEDERLAND ¹⁾.

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ²⁾	Nijverheid en landbouw
Aug. 1939	101	100	101
Mei 1945	116	190	126
Juni 1947	166,4	243,9	177,3
Juli 1947	166,6	243,9	177,4
Aug. 1947	169,0	243,9	179,5
Sept. 1947	169,5	243,9	179,9
Oct. 1947	170,9	243,9	181,1
Nov. 1947	172,8	243,9	182,8
Dec. 1947	173,8	243,9	183,6
Jan. 1948	174,0	243,9	183,8
Febr. 1948	174,7	243,9	184,4
Mrt 1948	174,7	243,9	184,4
April 1948	174,7	243,9	184,4
Mei 1948	174,7 ³⁾	258,6 ⁴⁾	186,4 ⁴⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.

²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.

³⁾ Akkerbouw en veehouderij.

⁴⁾ Voorlopige gegevens.

⁵⁾ In afwachting van de nieuwe collectieve contracten is voorlopig rekening gehouden met de door het College van Rijksbemiddelaars vastgestelde richtlijnen voor de lonen in de landbouw in de periode Mei 1948—April 1949.

„HOLLANDIA“
HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.
HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten - V.V.S. -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C, Telefoon 38631 (5 lijnen)

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten“ de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 30 JUNI 1948

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f	13.657.657,75
Nederlands Schatkistpapier	"	625.780.845,97
Ander Overheidspapier	"	5.093.512,57
Wissels	"	722.879,66
Bankiers in Binnen- en Buitenland	"	15.424.867,37
Effecten en Syndicaten	"	1.545.542,74
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	"	9.183.964,77
Debiteuren	"	96.233.376,71
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	"	9.040.951,95
Gebouwen	"	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	"	943.412,38
	f	781.127.011,87

Kapitaal	f	42.000.000,—
Reserve	"	14.000.000,—
Bouwreserve	"	3.000.000,—
Deposito's op Termijn	"	75.102.178,85
Crediteuren	"	633.939.059,85
Geaccepteerd door Derden	"	33.579,52
Kassiers en Genomen Daggeldleningen	"	1.000.000,—
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	"	11.108.781,27
Reserve voor Verleende Pensioenen	"	943.412,38
	f	781.127.011,87

Reeds abonnee?

Vraag anders
proefnummer.

Tijdschrift voor Interne Bedrijfsorganisatie

bij Bkh. of rechtstr. aan Uitg. Schuyt N.V. Postbus 7 Baarn.

Vacatures

Op groot accountantskantoor kunnen voor speciale werkzaamheden op het terrein van de interne bedrijfsorganisatie en van de moderne bedrijfsadministratie worden geplaatst enkele

„eerste assistenten”

Sollicitaties met vermelding van genoten opleiding en ervaring onder no. 740 aan Adv. Bur. Th. J. Geurst & Co., J. Hendrikstraat 72, Den Haag.

Ir. H. Vos

**Enige kwantitatieve
onderzoekingen
over de betrekkingen
tussen
overheidsfinanciën
en volkshuishouding**

38e publicatie van het
Nederl. Economisch Instituut

Prijs f 9.—*

(Prijs voor leden en donateurs van het N.E.I. f 6,75)

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers
**DE ERVEN
F. BOHN N.V., HAARLEM**

Grote technische handelsonderneming gevestigd in Nederlands Indië

met kantoren op verscheidene plaatsen in de Archipel
roept gegadigden op voor de functie van

DIRECTEUR

Vooraf kennis van de handel in industriële producten
is 'n vereiste. Indische ervaring strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties met uitvoerige beschrijving van levensloop in eigenhandig geschreven brief met bijvoeging van een foto van recente datum worden ten spoedigste ingewacht onder, lett. Z.M.T. aan Nijgh & van Ditmar Advertentiebureau, R'dam.

De Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika N.V.
zoekt voor haar *locaal bedrijf te Amsterdam*

een representatieve kracht, met grondige internationale bankpraktijk, die reeds in verantwoordelijke functies is werkzaam geweest,

in staat mede de dagelijkse leiding hiervan op zich te nemen.

Reflectanten wordt verzocht zich schriftelijk te richten tot

De Directie der Bank
Heerengracht 546, Amsterdam-C.

NED. BANK VOOR ZUID-AFRIKA N.V.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

Beschikbare krachten

Ervaren documentalist econ. candidaat

uitstekend op de hoogte met bibliotheek- en archief-beheer (U.D.C.), ervaring in het verzorgen van een tijdschrift, kennis van de moderne talen (ook Spaans) wenst van betrekking te veranderen. Zou tevens gaarne secretariaatswerkzaamheden verrichten. Brieven onder no. 4528 aan: Advert. Bur. MAJOR, Laan van Meerdervoort 189 F, Den Haag.

Vacatures

Internationale en nationale organisaties der metaalverwerkende industrie zoeken voor hun secretariaat in Den Haag

energieke medewerker

die beschikt over initiatief, tact, werklust en vasthoudendheid. Bij voorkeur jong jurist met ervaring op commercieel en economisch politiek gebied. UNIEKE KANS voor iemand, die zijn krachten wil ontplooiën en iets wil bereiken.

Uitvoerige, met de hand geschreven sollicitaties voor 1 Augustus te richten aan ESB no. 1235 bur. van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Op provinciaal bankierskantoor wordt ter assistentie van de directie een

secretaris

gevraagd.

Vereist worden: goede algemene ontwikkeling, kennis van de moderne talen, zakelijk inzicht en initiatief. Enige ervaring in het bankbedrijf en in het verzekeringsbedrijf kan tot aanbeveling strekken. Leeftijd niet boven 30 jaar. Sollicitanten moeten bereid zijn zich aan een psychotechnisch onderzoek te onderwerpen.

Brieven bij voorkeur met foto onder No. ESB 1236 aan het bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

DE N.V. INTERNATIONALE CREDIET- EN
HANDELSVEREENIGING „ROTTERDAM”

heeft plaatsing voor

enige ervaren boekhouders

Praktijkdiploma Boekhouden vereist, bij voorkeur Staatspraktijkdiploma, voor directe tewerkstelling in Indië. Leeftijd liefst niet boven 30 jaar.

Sollicitaties uitsluitend schriftelijk aan de afdeling Personeelszaken, Postb. 567, Rotterdam-C.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

N.V. BETONFABRIEK „DE METEOR”

gevestigd te DE STEEG (Gemeente Rheden)

UITGIFTE van

nominaal f 250.000.— aandelen,
in stukken groot nominaal f 250.— aan toonder,
ten volle delende in de winst van het boekjaar 1948 en
volgende jaren.

Ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op bovengenoemde aandelen, uitsluitend voor houders van aandelen, openstelt op

Woensdag 21 Juli 1948,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,
bij haar kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Arnhem en Velp,

tot den koers van 110 pCt.,

op de voorwaarden van het prospectus dd. 13 Juli 1948.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar bij de inschrijvingskantoren.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

AMSTERDAM, 13 Juli 1948.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

COUPONBETALING

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).